Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Paschasii Ratberti in Lamentationes Ieremiae commentaria - Cod. Aug. perg. 146

Radbert <Heiliger>

[S.l.], [10./11. Jh.]

Liber quartus

urn:nbn:de:bsz:31-14156

Visual Library

constant ut perfecta quattuor rerum omnium temporalium elementis quattuor et plagis
Sic et aetas saeculi quattuor constat temporibus. Materialis ergo iste numerus etiam qua-
dratoma ut subsistant quae solidus est et quadratus. Verum non solum materialia sed et caelestia.
Unde et unum sit euangelium quattuor euangelistae eliguntur. Quattuor et uir-
tutes generales numerantur ex quibus reliquae omnes oriuntur quasi ex quattuor paradisi
fluminibus ut omnia uirtutum semina uberius inrigentur. Et quia sub his quattuor ele-
mentis quibus subsistimus interius exteriusue delinquimus iustum fuit ut sub eodem numero
una cum propheta defleamus et quasi ex materiali numero nostrum interius hominem
ad nouitatem uitae fletibus reparemus quem uanis concupiscentiarum gaudiis corrupimus.
Sunt etenim fratres et e sen ex quattuor affectiones morum quibus praefatae quattuor
animi nostri corrumpuntur uirtutes. Et ideo recte prouisum est sub his quattuor
alphabetis totum hominem interius exteriusue deflere debere et ad integritatem
uere dilectionis nostra omnia lacrimis uel gemitibus restaurare. Ita ut singulis uel
morum corporumue uitiatis singula opponantur litterarum lamenta. Sicque
super flumina Babilonis abducti nostra saluatur captiuitas et redditur nobis
Sion uera in Christo libertas. FINIT PROLOGUS.

INCIPIT IN LAMENTATIONIBUS P. R. MONACHORUM OMNIUM PERIPSIMA UOTORUM LIB. IIII FLETIBUS EXPLICANDO SENI ODO · SCO · OPERTIO CONSECRAT

QUOMODO OBSCURATUM EST AURUM, INMUTATUS EST COLOR
optimus. Dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum.
Leraurum namque obscuratum propheta iudeo plangit perfidiam
quia inest antiquus ille fidei uigor atque innocentiae splen-
dor ingruente perfidia malitiae se nocte fuscauit et perfidis pressis. Non solum per
omnia uanitatis negotia uerum etiam usque ad exteras nationes ducti sunt in
captiuitatem. Et recte quia prius per publica saeculi negotia dispersi sunt in ca-
pite omnium platearum. Latam scilicet et spatiosam appetentes mundi ui-
tam. Iustum quippe fuit quia se expulerunt de sanctuario dei ad nefandos
saeculi actus ut pellerentur a fide in perfidiam et inde in captiuitate ut dictum est
usque ad exteras et reprobas gentium nationes. Quae nimirum uox nimium dolentis est
quam et increpantis. Sicut et illa qua dicitur quomodo sedet sola ciuitas, sub qua
perfecto uoce iudeorum duritia plangitur. Ex quibus patres et patriarche
atque prophete repulsi sunt quasi aurum et lapides pretiosissimi in sanctuario dei

fide atque operibus clarissimi. Sed reprobi ac degeneres facti propter duritiam cordis
eorum christo adveniente conversi sunt ad perfidiam. Unde cernens eos prophe
ta sordibus et vitiis degenerari obiurgat et plangit. Quomodo obscuratum est aurum
immutatus est color optimus. Aurum quippe erant propter notitiam dei et naturam
patriarcharum obscurati vero sordibus delictorum et perfidiae inquinamentis.
Ceterum mystice ex persona ecclesiae plorans pro suis ac lugens dicit. Quomodo obscuratum est
aurum. ÷ Per aurum namque obscuratum reproborum electorum seu sacerdotum uel
ministrorum dei in diversis ordinibus deploratur vita quondam per gloriam virtutum
claram. Nunc vero per actiones infimas et negotia saeculi obscuratam ac deinde
color optimus fertur inmutatus quia ille sanctitatis noster habitus per terrena et ab
iecta presentis vitae opera ad ignominiam despectionis venit. Unde felices illi
quos tamquam aurum in fornace tribulationis et angustia probavit dominus et quasi
holocaustum accepit illos. Nos vero miseri quos prosperitas saeculi atque oblecta
menta vanarum rerum ad tantum delictorum perduxere obscuritatem et vilita
tem agendi ut etiam a propheta et omnibus dei electis uretur plangatur color
et habitus sanctitatis in deterius propter usum peccandi pravissime commutatus
in tantum ut etiam perversi dum christi conculcant : plerique et si reprobi sunt electorum : sacramenta
locum honoris sumant et ipsi contra sanctam ecclesiam quasi ex auctoritate seviant
profecto cum omnia praecepta verbi dei eloquia quasi sciendo atrociter contempnunt
atque ecclesiasticarum iura pravis suis moribus rescindunt. Hinc et lapides sanctuarii
plangunt dispersi in capite omnium platearum qui semper intrinsecus prius habe
bant. Nec sumebant etiam in summi sacerdotibus usibus et honore nisi cum in sancta sanctorum
ingrediens in secreto sui conditoris apparebat. Quid ergo putas sunt lapi
des isti sanctuarii in capite omnium platearum dispersi nisi sacerdotes christi et minis
tri sacri altaris etiam et monachorum sancta et deo consecrata societas. Necnon
virginum et sanctimonialium innumerositas qui semper debent dei apparere
in secreto conspectibus quos numquam necesse est foris conspici numquam extraneis
et saecularibus actionibus occupari. Sed quod gravius est ideo dispersi deplorantur
quasi lapides sanctuarii in capite omnium platearum quia adhuc per vitam et orationem
intus esse in contemplatione dei semper debuerant propter vitam reprobam foris
passim vacant. Ecce iam paene nulla est saecularis vitae actio quam non sacer
dotes christi administrent. Nulla mundi negotia in quibus ministri altaris se non
occupent. Nulla rerum improbitas quam se monasticus ordo non implicet.

pene nulla inlecebris uite blandities que se castitas sanctimonialium non comma
culet. Dum ergo in sancto habitu et religione constituti exteriora sunt que exhibent
et uitana uite oblectamenta que sectantur. quasi lapides sanctuarii foris in capite omni
um platearum dispersi iacent. Grece enim lingua platea a latitudine uocatur.
Lata enim uia est et spatiosa que ducit ad mortem. Sanctuarii ergo lapides in pla
teis sunt dispersi cum religiosi quique lata mundi itinera sectantur. Et non soli
in plateis sed in capite platearum disperguntur dum per desiderium huiusmun
di opera peragunt. etiam de religioso habitu culmen honoris et laudis querunt.
In capite ergo platearum dispersi sunt quia et iacent per ministerium operis et hono
rari uolunt de imagine sanctitatis. Quorum itaque ordinem lapidum dum ecclesie sue
dominus per prophetam pollicitationes suas ostenderet repromittit dicens. Ecce
ego sternam per ordinem lapides tuos et fundabo te in saphiris. Et ponam iaspidem
propugnacula tua et portas tuas in lapides sculptos et omnes terminos tuos in
lapides desiderabiles uniuersos filios tuos doctos a domino. Strauit namque christus
in ecclesia per ordinem lapides quia in ea sanctas electorum animas meritorum di
uersitate distinxit. fundauit eam in saphiris qui scilicet lapides colorem aeris
in se similitudine tenent quia robor ecclesie in animabus caelestia appetentibus
solidatur. Et quoniam iaspis uiridis est coloris iaspidem propugnacula ei posuit. qui
illi contra aduersarios pro sancte ecclesie defensione obiecti sunt qui nulla aridi
tate reprobi temporis marcescunt. At uero quia in diuersis ecclesie ordinibus pro
in tempore multa scelerum amatores connumerantur iure plangitur quia lapides sanctu
arii dispersi sunt in capite omnium platearum dum suscepte religionis ministerium uertimus
ab ambitionis augmentum. dum locum sanctitatis ad terrena negotia deflectimus
dum terrenis actibus implicamur. Itaque quod peius est ut lupi pastores fiant ministri
altaris negotiatores sancti monachorum societas uitiosorum contubernium
sanctimonialium adgregatio domicilium uitiorum. Ideo recte cum propheta cor
pus christi scilicet eius ecclesia plangit. Quomodo obscuratum est aurum fuligine
peccatorum immutatus est color decoris et sanctitatis infeditate uitiorum
Quomodo dispersi sunt lapides strati per ordinem sanctuarii in capite platearum
dum ad negotia dilapsi exteriora ruunt. Aliud ex honore suscepte religio
nis querunt atque aliud ex officio actionis exhibent. Et cotidie per multas nequi
tias pereunt. Curis enim secularibus intenti et uitiorum tanto insensibiliores
redduntur quanto ad ea que foris sunt et carnis concupiscentiarum cum studio

auidiores inueniuntur. Usu quippe rerum longe a celesti desiderio obdurescit
animus. Et dum ipso suo usu durus efficit̄ ex actione s̄cti ad eta emolliri n̄ ualet que
peruenient ad claritatem dī. Et dum solummodo in corde fides confessionis re
manet atq; baptismi adoptio merito aurum uocant̄ et lapides s̄cuarii sed
obscurati ppt uitiorum feditate atq; dispersi in capite platearum plangi
mur. Quod autē aurū do in baptismo renati ut etiam circumcisione adscripti iure
intellegantur testat̄ iob cū de iudea tropice loquit̄. Locus saphiri eius inquit
lapides et glebe illius aurum. Tanto pere auget reatum culpe sequentis pre
conium gloriae precedentis. Nam uniuscuiusq; casus tanto maioris ē
criminis quanto prius quā caderet maioris potuit ēē uirtutis. Unde di
catur de iudea nata ex circumcisione dicat̄ et de eccl̄a renata ex sacramento
baptismi. quid fuerit quanta ue gloria sublimata ut gratię magnitudo at
q; uirtutū numerus crescat ex cumulo sequentium delictorum. Unde ad
iob dr ut premissum ē. Locus saphiri lapides eius et glebe eius aurum. Quid enī
hoc loco p lapides nisi s̄corum ac fortium mentes accipimus qui quasi ex gratia
et constantia mentis iure lapides s̄cuarii uocantur. Unde ap̄ls. Et uos tam
quā lapides uiui superedificamini domus s̄pitales. Qui profecto lapides
s̄cuarii qui ad ima carnalium se diffundunt quasi dispsi iure plangunt̄
in capite platearum. Nam et in iudea prius s̄ce animę nūquam defuer̄
qui celestem uitā apte ducerent. Unde recte ñ minus de ea quā de x̄pi
ecclesia dicit̄. Locus saphiri lapides eius et quia in ea magna uite ac sapi
entiae claritate p fidem electi fulgent adiungit̄ et glebe illius aurū. Quid
p glebas nisi collectiones singulorum ordinum ac multitudinis unitas desig
natur. Glebe etenim ex umore et puluere constringunt̄. Omēs ergo qui
rore gratiae infusi ex mortis debito se puluerem ēē uera cognitione confi
tentur dum uitę uirtutib; clarescunt quasi aureae glebe in eccl̄a renites
cunt. Habuit et sinagoga glebas in prophetis habuit eandoctorib; nec
non et in patrib; antiquis qui magna se infusione gratię in professionis et
operis unanimitate tenuerunt. De quib; recte dicit̄. Et glebe illius aurū
quia in ea multitudo s̄pitalium tanto maiore uirtute claruit quanto se
in dm̄ ac proximū maiore unanimitate constrinxit. Sed hoc aurū perfi
die est p modum tenebris obscuratū cuius profecto nigredinē hic prophe
ta intuens deplorat dicens. Quomodo obscuratū ē aurū immutatū est

color optimus. Sed et xpi ecclia menbra electionis considerans terrenarum
rerū fuligine denigrari plangit quod obscuratū est aurum commutatꝰ est co
lor renatorū optimus. fulgens prius etiam in posterioribꝰ in pallore auri. Nunc
uero e contrario delictorū tenebris obscuratus. Ceterum anima se iure deplorat
que fuit prius per fontē baptismi niue candidius dealbata et per infusionē
scī spš auro pulchrius colorata. Nunc uero a heresiē infecta a uitiis et
sceleribus obfuscata. fulget namq; animarum scōrum eloquium auro cla
rius claritatis uero splendor pulchrius omnibꝰ irradiat coloribꝰ. Sed cum
abeunt fulgor et anima concupiscentiis oblectata malis deciderit. Quid ali
ud in eaqua aurum obscuratur. Et dum uitiis carnaliū rerum denigratur
quid nisi color candoris optimus et pulchritudinis in deterius commutatur.
Habet enim anima uerbum diuini eloquii auro preciosius intus fulgens qđ
caritatē trinsecus incomparabilit colorat. Sed cū concupiscentiis rerū
afficitur quid aliud quā aurū obscuratur et color immutatur optimus. Pessi
ma igitur commutatio dum amor eternarum rerum et concupiscentia celes
tis patriae in amorē temporaliū et concupiscentiā uanarū rerū uertitur.
Pro quo recte plangitur. quomodo obscuratū est aurum inmutatꝰ est color
optimus. Unde quia concupiscentia aeternae uitae uersae in amorem et
concupiscentiā carnis iure lapides scūarii dī reliquę silicet uirtutes ani
me in capite dispergunt omniū platearum qm caritate amissa uirtus nulla
in anima solidatur. Immo omnes affectiones suas ad lata uiarū itinera et spa
tiosa concupiscentiarū conamina in capite transponit platearum. Quod la
pides preciosarū uirtutū speciem in animabꝰ scōrum teneant multis lo
cis luce clarius doctorum eloquiis declaratur. Sed cū mens ad exteriora corp
sensus uitae oblectamenta suas diffundit concupiscentias quasi in capite
platearum omnia sua dispergit uirtutum ornamenta. Et lapides quos sup
rationale iudicii adnexos in pectore portare debuit ad gloriā et laudem dī
suiq; decoris demum colore dilectionis dī in deterius cōmutato dispsos in
capite platearū ac iacentes atrocius expoliata bonis luget. Iam uerbi
dī subsistentia in nobis licet nris obscuretur peccatorum tenebris incor
rupta manet. Propterea signanter non natura substantiae uiolata sed
obscurata in nobis nris exculpis recte plangitur. Nam et heretici quāuis
uerbi dī integritatē corrumpere uideantur ipsa tamē uis uerbi et natura

quantum ex se est integra manet. Obscuratur quidem propter non credentes sed etiam
propter non recte intellegentes manet tamen inuiolata ueritas quia etsi obscurari
ad tempus potest corrumpi omnino non potest. At uero color uerbi caritas
uidelicet qua perfundimur et uestimur commutamur in peius dum ex dilec
tione dei et proximi transit in concupiscentias rerum terrenarum. Et dum ex
ad singula se exponit quasi in capite totius uitae latitudinis actiones suas et
desideria mittit quas cum ad se redierit misera anima quod aliud quam disper
sas inter lata et spatiosa moras itinera dolet et gemit. Ac si patenter dicat
Quomodo in me mihimet obscuratum est illud dei uerbum ignitum et splendi
dum. Ita ut metu ignauia caecatus preceptum dei lucidum uidere quod conuer
tit animas nequiuerim. Quomodo mihimet obscurari potuit illud quod
omnibus lucet et conuertit etiam refugas. Verum quod me latuit nec uide
re potui sibi fulsit. Idcirco et in me inmutatus est color optimus et dispersi sunt
lapides sanctuarii. Sanctuarium quidem erat dei anima fidelis deo dum aurum scilicet
uerbum diuinum in ea fulgebat ignitum. Sed mox obscurari coepit in perfi
dia et caligine delictorum inmutatus etiam color optimus. Itaque foeda quae
pulchra erat et dispergunt omnia intrinsecus ita ut nulla remaneant uitae
ornamenta dum cuncta pelluntur foras bona et repletur intus malis. Mag
na igitur huius uis lamenti magnus et tantus uigor doloris prophetae qui ad
omnia se extendit. Plangit enim caecitatem iudeorum plangit et ecclesiarum dei
dispersionem ac damna. Plangit nuditatem animarum atque foeditates omnium
Recolit exordia deplorat amissa et cum gemitu et diffundit ad uniuersa unde se
quitur. Filii Sion incliti et amicti auro primo quomodo reputati sunt in uasa testea BETH
opus manuum figuli. Ex quo iudeorum et prerogatiua eorum insinuat patrum dig
nitatem quod non solum illius terrenae Sion fuerint filii uerum etiam caelestis Hie
rusalem incliti ut legis doctrina haec gratiae priuilegio adoptati. Incliti quidem
genere alti et doctrina ita ut pre cunctis gentibus filii dei dicerentur et amici sint
appellati quibus facta est repromissio et legis latio quorum patres et ex quibus Christus.
Unde profecto iure ualde incliti uocantur quorum deus ductor mirabilis in me
dio eorum et protector fuisse laudatur. Amicti inquit auro primo. Au
rum namque sapientia dei fulgida designatur. Unde diuinus sermo ait. Thes
aurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Quo profecto iudei amicti
auro fulgebant olim pre omnibus quasi luminaria in mundo. Et non solum quo

libet auro sed auro signantur primo et purissimo per quod caelestis intellegitur
sapientia. Unde Salomon. Beatus homo qui inuenit sapientiam et qui af-
fluit prudentia. Melior est adquisitio eius negotiatione argenti et auri primi
et purissimi fructus eius. Qua profecto iudaei imbuti sapientia prae cunctis
gentibus amicti laudantur auro primo. Quia si iuxta scripturam radix sapi-
entiae est timere dominum. fructus sapientiae quis nisi uidere. et hi sunt pri-
mi ac nouissimi fructus de prime sapientiae auro genita. Quo profecto
primo pulchritudinis auro non solum sinagoga uerum et ecclesia Christi gloriosi-
us amicta gloriatur. Sed quod lacrimabilius est et illa et ista in suis im-
mutatione. ut et iudaei reprobi facti reputati sunt in uasa testea et ecclesiae uilio-
ra sint membra facta. Pro quibus omnibus merito propheta immo uox omnium
electorum legere et quod multotiens filii Sion inclita scilicet caelestis hierusalem
amicti auro primo sapientia imbuti dilectionis dei et proximi corruunt ad
quam fragilia huius mundi opera ut et ipsi fiant uasa testea qui fuerant
parati fieri ad incorruptionem caelestia. Pulcra igitur ecclesia Christi amicta
auro primo pulchra ut luna. electa ut sol terribilis ut castrorum acies praedi-
catur. Et ideo filii eius incliti dicuntur amicti auro primo in quorum nouitatis
gratia nihil coinquinatum incurrit sed reformati ad contemplationem dei
prima induuntur gratia ut ad eum redeant qua creati sunt dignitatem.
Propterea et adolescentior filius ubi ad patrem penitens redit primam stolam
recepisse memoratur scilicet immortalitatis gratiam. Unde et filii Sion in-
cliti iure amicti auro primo laudantur. Est enim aurum arabiam puris-
simum. quod et de saba domino affertur. Est autem pretiosissimum regi Salomoni
quod et de Ofir allatum esse dicatur. Ofir namque risus uel herbosum inter-
pretatur. De illo scilicet risu ueniens in quo sunt omnia aeterna gaudia ubi sanctorum animae
requiescunt in herbis uirentibus. Qua propter nec inmerito primum praedicatur
quia sapientia et immortalitas ad uitam aeternam nascimur pretiosiore cunctis opibus
et omnia quae desiderantur huic non ualent comparari. Quo sane auro induti
filii Sion iure plangunt cum dereliquerint quod reputati sunt in uasa testea.
Quod bene iob lugens aiebat. Comparatus sum luto et assimilatus sum
fauillae et cineri. Et dominus in psalmis. Velut lutum inquit platearum dele-
bo eos. De luto enim uasa testea finguntur sed tamen ex his alia sunt quae
in honorem reparantur ut sint uasa aurea et argentea. Alia uero uasa

fictilia et permanent in contumeliam. Deniq; paul apls. Habemus inquit
thesaurum istum in uasis fictilib;. Quo pfecto thesauro filii sion inclita amic
ti gloriant. Sed cū eo expoliati fuerint uelut testea ac fictilia in contumeliam
p parata plangunt. Uerū tamē de his quā diu uiuuntur potens est ds ali
ud restituere in honorē aliud in contumeliam. Sed quod fornax tribula
tionis et angustiarum probauerint uertunt in aurum ut sint uasa honoris.
De quib; dicit. Uasa aurea fornax pbat et uirum iustū angustia. Unde dd
ex psona dn̄i. Aruit inquit tamquā testa uirtus mea. Excocto igitur luto
carnis cum repletur interius p bonā conscientiam dn̄a ac thesauro desidera
bili et fulget exterius homo amictus auro intellegentiae quid aliud fit quā
uas honoris. Unde et opera manuum figuli dicuntur. Quia sic figulus po
testatem habet de eadem massa aliud uas formare in contumeliam aliud
uero in honorem. Ita xps uerus fictor nr potens est nos erigere de luto
ad speciem decoris. Et quos decreuerit in confusionē deserere damnatio
nis. Et nequaquā nisi recto ac uero suo iudicio. Expoliamur intus thesauro
caelesti et exuimur a foris auro primo ut degeneres simus. Alioquin omnes
filii sion illius celestis incliti p adoptionē scē regenerationis effecti nūquam
inter uasa deputarent testea. Nisi prius intus foris ue expoliarent rebus
diuinis. Sed licet culpis exigentib; iam prolapsi sint quia opera manuū
figuli sunt recolendū est illud ubi dns hieremiā ad domum mittit fictoris.
Qui cum uenisset mox uas luteum de manu eī cecidisse ac confractū fuisse
legitur. Ex quo nimirū rursus luto aliud uas formasse signanter memorat.
Unde dns mox prophete insinuat quod et ipse potens sit ex nobis siquidem
luteis uasa restituere honoris et suo sacro misterio dignos efficere. Propte
rea et p pheta eos deplorat. Qui degeneres fiunt et expoliant rebus celestib;
itaut uasis comparent testeis ac luteis ut et ipsi conpuncti redeant p peniten
tiam et lacrimarū effusionē ad inmortalitatis gratiā. Hinc et angelo ecclē scribit
Memento unde excideris et age penitentiam et prima opera fac. qd ē apte dicere
Sat et intellege cuius dignitatis fueris p gratiā et adoptionē dī quā indutus
et nobilis uestitus auro primo et purissimo. Indutus siquidē stola inmortali
tatis. Ac deinde quā uilis et luteus ppt corruptionē et poenam peccati uasis
fictilib; comparat. Sic ne in desperationē uenias p phetā imitare lugentē
ac plangentē quod tāt effectus sis. Et prima opera tua fac. Id ē opera caritatis.

ad dilectionis dei ut per eandem caritatem dei et proximi in adoptione redeas filiorum
Unde cecideras propter praue persuasionis oblectamenta. Ex quo sequitur. Sed
et lamie nudauerunt mamam lactauerunt catulos suos filia populi mei crudelis qua
si strutio in deserto. Per lamiam namque scribarum et phariseorum exprobrat du
ritiam et doctrine in populo improbitatem quod nec tam clementes fuerint
ut preberent lac uel mamam doctrinarum filiis sinagoge ueluti lamia crude
lissima omnium bestiarum. Dicitur enim de ea quod crudelior sit foetibus suis cunctis
bestiis. Unde et nomen accepisse signanter legitur. Siquidem lamia quasi lania sona
re a multis dicitur eo quod dilaniet catulos suos ac dilaceret quod etiam in fabulis
satis apte legitur. Sicut pharisei crudeliores bestiarum nec nudauerunt mamam
paruulis et lactantibus ut sugerent cibum uite immo crudeles facti ut strutio
qui mox ut oua sua exposuerit deserit nec recolit ea neque apponit confoue
re aut tale facere quia nihil de suis recogitat fetibus. Ita etenim iudeorum peruersi
tas extitit in populo ut nichil aliud agerent quam ut eos dilacerarent diripe
rent et cuncta distraherent. Ita sicut scriptura dicit ut ad promissa autem nec
ipsi introirent nec alios introire permitterent. Quos propheta lugens et
plangens dicit. Quod lamie lactant catulos suos quod necatos fecisse paruu
los in populo dolet. Lamia namque hebraice lilith dicitur quam quidam hebreorum
YNUN id est unam ex furiis suspicantur que parce dicuntur eo quod nulli parcant
sicut scribe et pharisei. qui non solum proximis in populo uerum nec prophetis
pepercerunt. Quid ergo dicam de prophetis. Cum etiam nec ab ipso deo patribus rep
missio manus subtraxerunt. Idcirco crudelis filia eorum sinagoga plangit crude
lio facta lamiis et quasi strutio nullam sibi spem aut proximis reliquerit in pos
terum. Sed et Christi ecclesia plangit per lamias hypocritarum atque hereticorum
callidam peruersitatem qui humanam quidem faciem gestantes beluina
per impietatem corda gerunt. Qui tunc mammam nudant quando errorem suum
libere predicant. Tunc uero catulos lactant quando male sequaces paruulorum ani
mas peruersa docent et ad impietatem male nutriendo confirmant. Unde talibus per
prophetam eiulando dicitur. hereticorum atque ypocritarum deplorans facta. Ibi cu
babit lamia et inuenit sibi requiem; Ibi habebit foueam ericius. Scilicet in ple
be Christi in populo graui et pleno peccatis. Per lamiam namque ut dixi hypocrite et
heretici, per ericium uero malitiosi quique qui diuersis se defensionibus conte
gunt designantur. Lamia enim ut dixit faciem habere humanam perhibetur

sed corpus bestiale. Ita etenim ypocrite atque heretici in prima quidem facie quod ostendunt
quasi ex ratione sanctitatis esse uidetur. Sed bestiale est corpus quod sequitur quia ualde in
qua sunt quae sub bonis specie moliuntur. Hericii autem nomine malitiosarum ut diximus mentium
defensio designatur quia uidelicet hericius cum adprehenditur eius et caput cernitur et pedes
deuidentur et corpus omne conspicitur. sed mox ut adprehensus fuerit semetipsum in se
phera colligit pedes introrsus cum capite abscondit. et intra tenentis manum simul
amittit quod totum simul ante conspici uidebatur. Sic nimirum sic malitiose mentes cum suis ex
cessibus comprehenduntur ut adducti repente excusationibus malitiosa mens introrsus
caput et pedes colligit. Ita ut cuncta iniquitatis suae uestigia abscondit. Caput qui
dem subtrahit quia miris defensionibus nec inchoasse se per uum aliquid ostendit. Et quasi
sphera in manu tenentis remanet quia is qui corripit cuncta quae iam cognouerat subito
amittens inuolutum intra conscientiam peccatorum tenet. Et qui totum iam deprehendendo
uiderat tergiuersatione praue excusatione delusus totum pariter ignorat. Quibus
a pulsis miseriis iam ad lamentationis ordinem redeamus. Filia populi mei crudelis quasi struc
tio in deserto. Quae enim filia populi nisi ecclesia delinquentium plangit. Quia profecto
eo filia sanctorum quia renata est in Christo praedicatur. Sed talibus et huiusce modi inuoluta moribus
bestiali peccandi usibus crudelis quasi structio in deserto efficitur. Nihil nisi praesentia
cogitans. Nihil in spe agens sed tantum actus et opera quae admittat sine calore caritatis iace
re permittat. Nullam futurae uitae gerens curam. Nullam filiorum habens sollicitudinem.
sed tantummodo praesentia ut diximus in tenebras etiam eorum obliuiscitur operum quasi struc
tio oua sua quae posuerit. Quibus ecclesiarum relictis malis iam anima moraliter insequi id
defleat uideamus. quando bestialis feritas animarum quam saepe semper mulcet ad pieta
tem fidei Christi receptam. Ita ut et nudent mammam doctrinarum suosque lactent mores
quasi lacte pietatis. ut quicquid prius introrsus criminosum apparuit totum uti
tatis recompenset pietatis atque amoris dei et proximi. Solent enim quam saepe bestiales
animae quae prius per rationem uidebantur formam humanam retendere per saeuitiam uero feri
tatem et mores bestiarum gignere. at ea quidem conuersa ad melius et ubera doctrinarum
suis exuere tegumentis. Ac deinde sagacissimos uitae actus lacte nutrire eloquiorum
dei atque animum inclinare ad pietatem et dilectionem dei et proximi. Unde dominus utinam in
quit frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es incipiam te euomere ex ore meo
Ac si diceret. Utinam te saeuiorem per frigus impietatis ac bestiales monstruosque tuos
aspiceres mores. certe aut calidus ex dilectione dei et proximi per flammam caritatis efficereris.
Nunc autem quia inter utraque tepidus es incipiam te euomere atque reicere corporeunitatis.

Propterea igitur morum probitas semper sequenda est. feritas edomanda cupiditas ue-
ro fugienda. Hinc quoque fidelis anima dicat cum gemitu tandem actibus suis dicat cetero-
ribus quod et lamie nudauerunt mammam. Per lamiam namque recte prudentia carnis
designatur. Porro prudentia carnis catulos suos actus uidelicet quos genuerit qua-
si seuissima bestiarum quo aliunde quam mortis lacte nutrit. Sed quia sepe in
melius commutata de prudentia carnis que mors ab apostolo nominatur in prudentia
spiritus cum transierit detegit crudelia et nudat flagitiosa et lacte doctrinarum quasi
ab ubere pietatis. Lactat et nutrit catulos suos scilicet mores et actus suos ut de feri-
tate ad mansuetudinem transeant de seuitia ad pietatem de morte ad uitam de infan-
tia ad maturitatem. Sed prudentia carnis que longe diuque obduruerit iure quasi filia
populi mei crudelis et quasi struthio in deserto plangitur. Fertur enim ut sepe dic-
tum est quod struthio oua sua cum posuerit in deserto quia sine calore amoris sine fomen-
to pietatis sine spe future prolis absque cura et sollicitudine derelinquit. Ita et pru-
dentia carnis omnes affectionis actus quos peperit tantummodo presentiarum immun-
dos sine spe et cura in mortem derelinquit. Unde et fassus sum recte mors appel-
latur. Propterea quasi filia uirtutum et sic crudelis a propheta plangitur quia
dum potuit uidere sibi in posterum fecunditatem seminis debuit solummodo actus suos car-
ni deditos sine fomento spei sine dilectionis amore quasi struthio oua sua in morte
derelinquit. Sequitur. Adhesit lingua lactantis ad palatum eius in siti. paruuli petierunt
panem et non erat qui frangeret eis. Manifesta lamentationis narratio de iudeis extinctis
matribus quod lingua lactantis pro siti ad palatum adheserit et paruuli grandio-
res panem cum peterent sine uiribus nec erat qui frangeret eis. Preseruntur cum et
ipsi cibi et cum matribus. Unde minusculi sine consumpti grandiores uero sine cibo
perierunt fame perempti. Porro secundum allegoricos sensus lingua lactantis ad palatum
adheret in siti sine lacte doctrine. Quando cura doctorum crudelis quasi struc-
tio sine sollicitudine peregrinis aliud delegens torpuerit. Nec cum apto lacte doc-
trinarum rudi paruulos lactantes pastor aluerit. Hinc quoque apostolus suis ait paruulis.
Lac uobis potum dedi non escam. quia necdum poteratis sed neque adhuc potestis. Sunt enim
in ecclesia Christi lactantes paruuli sugentes ubera preceptorum dei. Sunt et maiores
qui iam queunt solidum capere cibum. scilicet profundiora misteriorum dei intellige-
re. sicut quibus frangere est panem secretiora uidelicet sacramenta et sacrarum scripturarum.
.cū Sed cura pastorum ac sollicitudo defuerit est nec est qui minoribus mammam denudet doc-
trinarum neque qui maioribus frangat panem. Quos bene intuens propheta iure

eorum deplorat reprobam uitam· et istorum plangit crudelitatis mortem· et quod
multa doctores impietate sua plectuntur· crudeliores uel lamiis censeantur· et neglegen
tiores struthionibus; Quoniam etsi lamie crudeliores suis fetibus uideantur· nudant tamen
mammam· et quodam modo lactant catulos; In quarum profecto comparatione
pastores qui sua sectantur et terrena querunt· atrociores merito plangunt; Ex quorum
neglegentia· quam sepe lingua lactantium ad palatum tabo consumpta adheret in siti·
Nec non et strutio et oua sua sine cura et nullus pietatis affectu ponere uidetur·
Tamen phisici dicunt quod ea in sabulo ubi nimius solis feruor cottidie candescat ex
ponunt· ubi calore solis et confotu sabuli usque ad concretionem pullorum temperanter
confouentur; Quibus isti sine cura ac sollicitudine pastorali aliud meditantes
recte neglegentiores deplorantur· qui etiam paruulis cum petierint panem fal
tem frangere fugiunt. Scriptura enim sacra· aliquando cibus est aliquan
do potus lactis; Cibus est in locis obscurioribus· quando quasi exponendo a doc
tore frangitur et mandendo ab auditoribus glutitur; Potus est autem lactis in locis aper
tioribus;· quia ita sorbitur ut sugitur· ab uberibus scripturarum prolatis et de tectis sicu
ti inuenit; Ergo propheta uiure dolet in spiritu quando filios ecclesie lactantes
et paruulos uidet· fame ac siti tabescere· profecto cum et ipsi paruuli iam dicere sci
uerint panem exposcere· et non est qui frangat eis; Gratias tamen deo· qui per se qui nec non iam
et septem fregit panes· ueteris scilicet sacramenta et noui· sicque dedit discipulis et
discipuli turbis· ex quibus de his qui super fuerunt his qui manducauerant relati ac
repositi sunt duodecim cophini fragmentorum; Inter que nimirum eloquiorum dei myste
ria sacramentorum· necessarii sunt doctores· ut an firmi quique cum petierint ualentio
res scripture sacre sententias exponendas comminuere ualeant aperire et in sin
gulis necessaria apponere; Sed luget propheta quando qui exponere debeat
non ualet inueniri· Est etiam scriptura sancta potus lactis· de quo propheta dicit; Omnes
sitientes uenite ad aquas· et qui non habetis argentum properate· emite et comedite abs
que ulla comutatione uinum et lac; Ex quo liquido patet cum dicit· uenite ad aquas quia
scriptura sancta uerus est potus; cum dicit comedite· uerus est cibus; cum autem dicit· uinum et lac· nutri
mentum infantiae et ebrietas spiritus sancti designatur· ut per lac tenerritudo nostra nutriatur per ui
num uero corda inebrientur; Quod si omnino apta manducari in scripturis sanctis potus non esset
per semet ipsam ueritas non clamaret; Si quis sitit ueniat ad me et bibat; Ipse namque est
nobis potus· ipse cibus· ipse et uinum et lac· Que simul idem propheta in hoc eodem
opere uidit uide deesse cum diceret· Nobiles eius interierunt fame· et multitudo eius

siti exaruit. Paucorum quippe est fortia et occulta cognoscere, multorum vero historiae
apta sentire. Et idcirco iudeos nobiles non siti sed fame interisse asserit. Quia hi qui
preesse videntur, dum totos se exterioribus tradunt curis et intellegentiae vena discipulis quid
de intimis discutiendum mandent non inveniunt, quibus ab intimo intellectu caden
tibus parvulorum intellegentia etiam in exterioribus exsiccantur. Unde recte illic adiun
gitur: Multa cum dolore siti exaruit. Ac si aperte diceret: Dum vulgus vitae suae studia
de qua deserit, iam nec fluenta historiae requirit. quia secundum Iob terra oriebatur panis in loco
suo igne subversa est. Quia profecto pastorum atque doctorum corda, de quibus panis
vitae oriri consueverat atque eloquiorum divinorum verba affluere, cum terrenis curis et vitiis coepe
rint repleri, recte plangitur quod terra de qua oriebatur panis qui de caelo descendit aut
oriri debuerat in loco suo igne subversa est. In loco autem suo igne subvertitur quando
mens infidelium sacramenta dei conculcans vitiorum facibus concrematur. Idcirco ar
sit quia flammis vitiorum se tradidit. Unde lamentis et fletibus agendum est ne lingua
nostra per sitim adhereat palato, neque parvuli petentes panem dei reprobati iudicio
egestate et fame verbi consumpti pereant, neque terra de qua panis oriebatur igne submer
sa depereat. immo precibus et lacrimis pulsemus ad hostium pii patris tres illos ex evan
gelio petentes panes, ut ipse nobis eos tribuat qui pulsare et querere rogat et petere. Ad
hoc igitur ut tribuat rogemus etiam ut ille magister verus et auctor qui eos fregit in heremo
nobis quoque simul tribuat et frangat. Quibus refecti nequaquam ullus nostrum in via lassescat. Quia
propter pessima vitia sacerdotum et crudelitatem morum lactantium per sitim ariditas plangitur
et parvulorum quia non est qui eis frangeret panem interitus deploratur. Pulsandum igitur est et
petendum quod nulli negatur querenti in veritate nec culpis exigentibus nobis subtrahatur
sicut dominus alibi comminatur: Mittam in eis non famem panis neque sitim aque sed audien
di verbum dei. Quia cum praedicatio et intellegentia verbi subtrahuntur, auditus usque quo ces
sat, et famis atque inedia simul eorum morte crassatur. Iam quid moraliter lugeat
videamus. Quando parvuli cogitatus nostri atque affectiones in memoriis sine
lacte blande persuasionis et rore sancti spiritus praescisa arescunt. Quorum lingua ap
lationis palato carnis adhaesa obtumescere facit tenere mentis infantiam et
suffocat gladio infidelitatis cordis nostri vitae conceptus ne ad lucem queant contin
gere. Unde recte dicitur: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.
Alioquin quicquid est boni quod mente concipitur nisi lacte nutriatur doctrine
et gratia sancti spiritus arescit, et lingua haeret palato, ne possit proferre con
fessionem salutis. Gratia sancti spiritus in septem se dividit donis quattuor habet filios. Qui

bene designant(ur) cum dicitur. Quod iob septem habuerit filios et tres filias. Et ibant
inquit scriptura sacra filii ei(us); et faciebant conuiuium p(er) domos unusquisq; in die
suo; Filii p(er) domos conuiuium faciunt. dum uirtutes singulę p(er) septem dona
sc̄i sp̄s ditatę iuxta modum proprium inquas m(en)tem pascunt. Unde et bene dr̄
unusquisq; in die suo; Dies enim uniuscuiusq; filii est inluminatio uniuscuiusq;
uirtutis; Singula enim dona singulos habent dies suos. Quia non hoc est sapere
quod intellegere. Quia multi quidē aet(er)na sapiunt. sed haec intellegere ne
quaquā possunt; Sapientia ergo in die suo conuiuium facit. quia m(en)tem
de aet(er)norū spe et certitudine reficit; Sed ne nr̄a p(ro)trahere uideamur. sc̄i doc
toris uerba gregorii ex integro p(ro) libitu apponam. Intellectus inquit in die suo
conuiuium parat, Sed haec agere nesciunt. nisi qui cogitationes antequam
ad opus prodeant intra nos suos motus sollicite circumspicientes. frenant atq;
p(er)suasionib; doctrinarū et fide xp̄i intus lactant, Haec agere nesciunt
nisi qui omni custodia munire mentē norunt. et lacte doctrinarū affectiones
~~affectiones~~ et suggestiones pias in xp̄o nutrire intellegunt, Quorum igitur lingua
quid aliud nisi adheret palato carnis. dum terrae uirtutū spiramina uanis suf
focantur curis et prauis confessione fidei antequam proferat(ur) inligant uocibus.
Unde recte sequit(ur), Paruuli petier(unt) panem nec erat qui frangeret eis; Scilicet par
ui cogitatus aut de xp̄o et sempit(er)na uita concipiunt mox exrequir(unt) panem illum qui de
celo descendit; Sed mens male suo depressa (tor)pore atq; ignauia uoniisq; dedita cu
ris nescit illis petentib; frangere panem intellegendo. neq; comminuere ruminan
do. neq; distribuere accipiendo. idcirco recte plangit(ur). Nec erat qui frangeret eis;
Quia et si diuinit(us) inspirata uirtus ad tempus uitę esuriet int(er)ius anima et foris
tamen exinanita concupiscentiis tabefacta uirib; uacuat(ur), Hinc quoq; sequit(ur)
Qui uescebant(ur) uoluptuose interier(unt) in uiis. qui nutriebant(ur) in croceis amplexati
sunt stercora; Per quę nimirū iudeorum p(er)fidia luce clarius reseratur. Qu(omo)d(o)
obscuratu(m) (est) et color eorū optim(us) immutatus est quę habuerunt in patrib; et pa
triarchis atq; prophetis atq; dispersi sunt q(uo)d adhuc hodie cernimus in capite omni
um platearum, Quā quā indita et amicta auro primo s(e)c(un)d(u)m progeniem patrū
etiam reputati s(unt) in uasa testea et opus manuum figuli. et saeuiores lamiis crudelio
res struthionib;, Ob quorū p(er)fidiam lactantes et paruuli perier(unt). Itaut qui ues
cebant(ur) uoluptuose interierint fame in uiis dī xp̄o adueniente q(uonia)m omnia mistica scrip
turarū sacram(en)ta atq; significandarū rerū instituta in quib; uescebantur

uoluptuose patres et patriarche interierunt. Ipsi in uiis dei quidem eundem non suscipientes negauerunt esse uerum filium dei. Quia ipse principium omnium uiarum est. et ideo sine ipso interierunt in uiis sanctis. Unde sequitur; Qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora; Quam croceus color igneus esse comprobatur. Quo profecto igne flammantia corda efficiuntur. dum donis sancti spiritus replentur. in quibus sane sancti patres crocei nutriti gratiarum sacramentis. iudei perfidi abnegantes dominum amplexati sunt stercora; Que nimirum stercora paulus abiecerat. cum dicebat de xpo; Propter quem omnia inquit detrimentum feci et arbitror ut stercora. Scilicet omnia legis que secundum litteram prius uelut stercora etiam a cunctis catholicis deputantur, ut xpm lucri fiant et inueniantur in illo non habentes eam iustitiam que ex lege est. sed que ex fide est ihu xpi. Quam sane iustitiam ex legis litteram perfidi iudei uelut stercora amplexantes iustitiam que in xpo est nolunt recipere. Sed et obsidione quam sepe coangustati etiam stercora pro cibo sumentes ut et in regum legimus quod columbinum stercus pretio distrahebatur. Nec sic tamen in toto corde ad dominum conuerti maluerunt. Sed et xpi ecclesia iuxta misticos intellectus suos deplorat deplorat delinquentes. qui caritatem ceterasque uirtutes in quibus propter nitorem gratie quasi uoluptuose in croceis nutriebantur. demum corruentes. stercora delictorum amplexantur; Quos bene alibi propheta plangebat dicens; Conputruerunt iumenta in stercore suo. Conputrescere quippe est iumentum in stercore suo. carnales quosque in fetore luxurie sue secundum desideria cordis eorum flagitiis deseruire; Quod nimirum stercus circa ficulneam cultor uinee infructuosam cum iam succidenda esset ponere se promittit; Domine ait dimitte illam et hoc anno usque dum fodiam circa illam et mittam cofinum stercoris. Quid igitur est cofinum stercoris nisi memoria peccatorum. Unde dauid ait: Et peccatum meum contra me est semper; Peccata etenim carnis recte stercora uocantur. Que dum ad memoriam delinquentium reducimus. quasi infructuose arbori cofinum stercoris apponimus. ut malorum que gessit recolat ad memoriam et ex compunctionis gratiae muneris quasi de fetore pinguescat; Mittitur ergo cofinum stercoris ad radicem arboris que precidenda erat. quando conscientia prauitatis sue mens afficitur et tangitur memoria cogitationis; Cumque semper penitentiam ad lamenta mens excitat cumque ad bona operationis gratiam se reformat. quasi per tactum stercoris tandem redit ad fecunditatem operis. Ex fetore namque ad fructum reuiuiscit. quando ex consideratione peccati ad bona se opera animus resuscitat. Sed quia plerique qui ad penitentiam redire nolunt plangit eos ecclesia qui nesciunt.

planguntur. eo quod delinquentes studio amplexati sunt studia uitiorum. Omne enim quod
amplectimur. cum desiderio tenere uidemur. Idcirco illi iure planguntur qui ex amo
re peccandi stercora. scelera uidelicet et flagitia irremediabiliter amplexari uidentur.
Iuxta tropologiam uero uirtutes animae croceis uestiri uidentur. cum dilectionis dei et pro
ximi radiis afficiuntur. Nam et croceus color saepe in scripturis sacris caritatem de
signat siue dilectionis. Et ideo cum caritas amittitur reliquae uirtutes stercora am
plexantur quia de bono dei et proximi odore dilectionis mox transeunt in foetorem
prauitatis. Unde angelus ephesi ecclesiae. Habeo inquit aduersum te quod carita
tem tuam primam reliquisti. Memento igitur unde cecideris et age paenitentiam et
priora opera tua fac. Uidelicet opera castae dilectionis sine qua nulla inueni
tur uirtus boni odoris. Quod bene paulus enumerat. ita ut quicquid uirtutis su
mum uideatur sine caritate quod nihil prodesse possit. Propterea etiam ipsae uir
tutes operum quae sine dilectione fiunt recte planguntur quod amplexatae sint ste
rcora dum sine ipsa amittunt flagrantiam boni odoris et ueniunt in foetorem pra
uae intentionis. SICUT. Et maior effecta est iniquitas filiae populi mei peccato VAU
sodomorum quae subuersa est in momento et non ceperunt in ea manus. Per ex
aggerationem quippe peccata describit hierusalem et deflet sinagogae casus atque
scelera quae filia fuit sanctorum patriarcharum et prophetarum. Ita ut isaias di
cat. A planta pedis usque ad uerticem capitis quod nulla sit in eo sanitas. Et
ideo multis ex causis maior effecta est iniquitas eius peccato sodomorum. Quid enim
fuerit peccatum eorum. ezechiel exprimit dicens. Hoc quippe inquit fuit
peccatum eorum superbia et habundantia saturitas panis et otium. Nec non
et quia egeno et pauperi manum non porrigebant. Et hoc est quod praesens uersus
sonat quia non coeperunt in ea manus. Quid enim est dicere non ceperunt in ea manus
nisi ut subaudias boni aliquid agere. Quod sinagogam fecisse legimus. Sed
tamen licet innumera bona perceperit et operibi sacramenta dei plurimis comple
uerit quia scelestiora commisit. recte maior iniquitas eius effecta plangitur.
Hinc quoque hiezechiel ad eam. Iustificasti inquid sodoma sororem tuam et cetera. Haec
quippe primum coepit manus extendere ad omnia praecepta diuini mandati quia credi
ta erant ei eloquia dei. Postremum uero a deo cum accepisset apostatare in tantum sup
gressa est malitia eius. ut nec dimidium scelerum eius sodoma peccauerit. quae uaca
bat otio atque egeno et pauperi manum non porrigebat. Neque ut praesens uersus insinuat
coeperant manus eius in ea antequam subuerteretur boni aliquid agere. Hierusalem uero

ciet notitiam dei haberet et mandata uitae percepisset manus misit ad omnia quauis ad
ultimum auctorem uitae peremerit. et etsi iam multis pollutam menstruis ad ido
la leuarit. pro quibus omnibus malis quia tanta dei omnipotentis beneficia calca
uit et mala pro bonis reddidit. Considerandae etiam uindictae poena. Cum
sic subito subuersa est in momento sodoma pro culpis superius enumeratis
quantaque atrociora iudei promeruerint qui et beneficia spernentes aucto
rem uitae perimere et maiora atque innumerosiora commisere delicta. Ce
terum christi ecclesia iure deplorat peccata populi quod maior effecta sit iniquitas
eius peccato sodomorum; Maxime nunc in tempore. quando fides et ueritas
recessit quando humanitas et benignitas atque pene omnis bonitas interiit
Quando discordiarum atque concupiscentiarum incendia omnem flagrant or
bem. uoraxque flamma inuidiae atque insidiarum consumit uniuersos. quando
rapinis et fraudibus christi deploratur ecclesia. Exossantur pauperes. et pene iam noster
orbis incultus iacet. Quando omnium legum uiolantur iura et simul humana atque
diuina temerantur. quando fas nefasque simul confunditur quando ubi et ubi
pax nulla neque religio ulla integra seruatur. Quando abiurantur nominis con
sanguinitatis quam et fidei foedera. quando leuitas omnia temptat et constan
tia boni nulla manet. quando cuncti obloquuntur que agimus et uix aliquis
rectum uiuit. Intestino depopulatur patria bello. hostili hinc inde exterius fe
rimur gladio; Necessitatem habendi atque adquirendi cum omni molimine doli
habetur finis. Quoniam uelut uulgo carnalis olla sui succensa incendiis. eque uiro
rum et mulierum corda flammantur. et pene aetas nulla nullusque ordo excipitur; Pro
quibus et huiusmodi malis iure plangit ecclesia immo sermo propheticus quoniam et illa
quibus dampnatur sodoma crebrescunt mala et alia quamplura cotidie per innu
merabilia dei beneficia contra deum committuntur; Propterea igitur et maior iniquitas nostra
recte plangitur. quam eorum qui non ceperunt in fide christi aliquid boni agere; Hinc
et supplicia pertimescamus atrociora quam eius fuere que subuersa est in momento et
ad penam subuertimur; fortassis ergo illa perfusis ad inferos leuiora culpis suppli
cia tulit. Nos e contrario qui manum misimus ad fidem et uota fecimus multa peccando
cotidie deteriora meremur iuxta quod apostolus ait; An nescis o homo quia patientia dei ad
poenitentiam te adducit. Thesaurizas enim tibi iram in die irae et reuelationis iusti
iudicii dei; Sed et moraliter eorum plangunt morum scelera qui ad ypocrisin labuntur
Quoniam maior efficitur iniquitas eorum peccato sodomorum. Presertim cum omnia que agunt
Momentaneum namque est omne quod uiuimus. et ideo peccando cotidie quasi in momento [illegible]

etiam bona plena sculptis septemplicate demoniis dedicata. Et ideo maior est iniqui
tas operum eorum atque morum peccata sodomorum. Idcirco quaelibet anima sub hypo
crisis vitiis repleta iure plangit lugens et dicit. Maior est iniquitas populi mei peccato
sodomorum. Quia sic populus contra populum erigitur. Ita hypocritarum mores etiam con
fligunt. ut virtutes quae agere videntur exterius nequiores vitiis sodomorum compro
bentur interius. Quia cum spiritus inmundus exierit ab homine ambulat per loca ari
da et inaquosa querens requiem et non invenit. Tunc inquit. revertar in domum
meam unde exivi. Cum autem venerit et invenerit eam vacantem scopis mundatam et or
natam vadit et adsumit septem alios spiritus nequiores se. et ingressi habitant ibi. Egreditur
ergo spiritus inmundus ab homine quando renascitur in christo. Revertitur vero in domum suam
quando rursus animam ab affectu boni operis vacantem invenit. per hypocrisin
quasi scopis mundatam a sordibus et ornatam pravis simulationibus. ita ut duplica
to numero inmundorum spirituum teneatur anima amplexa et fiant novissima illius ho
minis peiora prioribus. Ex quo talibus anima repleta inmundorum spirituum populi sui cau
torum casus non incongrue deplorat. quod maior sit iniquitas populi ei peccato sodomorum.
Quia hi per apertum malum in momento ad inferos devenerunt. isti autem vero non minus simulatis virtu
tibus quam etiam interius occulte vitiis repleta ad innatorum tormentorum cottidie quasi munda
ta et ornata demergitur. Propterea etiam maior iniquitas populi ei: actuum videlicet et ope
rum peccato sodomorum predicatur quem manus non miserat ad fructum boni operis. hypocri
tarum societas quae multis decorata videtur operibus. sed iniquioribus inlecta vitiis quam qui in
aperto teneri videntur peccatorum criminibus. Propterea sequitur. Candiores nazarei eius ZAI.
nive nitidiores lacte. rubicundiores ebore antiquo saphiro pulchriores. Pulchritu s.
do nazareorum eius secundum litteram recte describitur quando candor abstinentiae et venustas
vultus eorum nitidius lacte candebat olim in populo. et iocunditas ruboris resplen
debat in facie. Sed in deflendo amplius laudatur. ut foeditas eorum maior appareat propter
penuriam famis quorum facies super carbones denigrata plangitur ita ut agnosci non possint
in plateis prae afflictione famis. Ceterum sancta dei ecclesia habet nazareos suos candidi
ores nive et lacte nitidiores. per quos nimirum abstinentium et continentium vita signatur.
quae nive et lacte nitidior merito in electis christi predicatur. Nix enim ex aqua quae desuper
nos venire cernitur congelatur. Lac vero de carne emulgetur quae in inferioribus nutritur. Quid
ergo per nivem nisi candor vitae celestis. quid per lac nisi temporalis dispensationis adminis
tratio demonstratur. Ita ut christi ecclesia suos habeat nazareos qui etiam per contemplatio
nem vitam celestem ducant et per actualis vitae dispensationem lacte candidius adlu

dem sui creationis retineant in tantum plerumque ut continentes viri tam mira virtu
tum opera faciant quatinus ab eis qui celestem vitam tenuerunt multa que tenebant be
ne dispensaverant superari videantur. Ideo vere candidiores nive et nitidiores
lacte utrique referuntur. Qui profecto etiam quia per fervorem spiritus antiquorum ac for
tium patrum nonnumquam vincere vitam videntur. recte adiungitur. Rubicundio
res ebore antiquo. Dum enim ruboris pulchritudo laudatur flamma sancti desiderii
exprimitur. Ebur namque os esse elephantis non ignoratur. Sed quia ebore antiquo ru
bicundiores signantur laudatur patet profecto sensus. quia nonnulli eorum saepe
ante humanos oculos quibusdam precedentibus patribus studio ferventiores exs
tant. De quibus ut utrumque simul pandatur adiungitur. Saphiro pulchriores. Saphi
rus itaque aetherei coloris est. et quia precedentes multos non minus per actualem
vitam ad superna tendentes quia etiam per inspectivam caelestis vitae conver
sationem precellentes vident vincere Nazarei Christi ecclesiarum merito nar
rantur saphiro pulchriores. Sed ut tamen quod ad decorem Christi et laudem sponse
predicatur favor vane laudis et deceptio prave simulationis per dolorem non
obfuscaret. Quia plerumque dum virtutum copia etiam plus quam expedit
prosperatur in quandam sui fiduciam mens adducitur ~~mens~~ et male decepta
propria presumptione certe aut vane laudis repente peccato subripiente
fuscatur. Et quod dum debebat virtutibus nitidius resplendere diaboli frau
dibus depravatur. Unde recte subiungitur sub heth littera. Denigrata est

HITH.

super carbones facies eorum et non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis eorum ossibus
aruit et facta est quasi lignum. Nigri ergo post candorem fiunt quia amissa
di iustitia cum sue laudis favorem querunt aut cum de se male presumunt. ad ea
etiam que non intellegunt neque providere queunt peccata dilabuntur. Et quia
post amoris ignem ad frigus corporis ut etiam post candorem vite ad ignaviam
vane laudis veniunt. Non immerito facies eorum extinctis carbonibus nigrior
comparatur. Propterea igitur via regia gradiendum est. et scriptura Ne sis inquit
nimium iustus. quia per fectum dum quidam nonnumquam de timore ex sui fiducia presum
tes deserunt etiam frigidis mentibus frigidiores fiunt. De quibus recte subditur. Et non sunt
cogniti in plateis. Platea quippe a greco sermone veniens latitudine presen
tis vite dicitur. Quid vero est humane mentis angustius quam voluntates propri
as abnegare. Desideria carnis frangere nulle laudis gratia ut deceptionis
a iusto tramite deflectere. Devius nimirum vite ingressu veritas dicit. Intrate

per angustam portam. Sed quid latius quam nullis subire legib; propriisque deser
uire uoluntatib; et nullis obuiare inpulsib;. Alioquin nisi tales sua quererent
nequaquam tantis decorati uirtutib; in plateas deuenissent. Platearũ namq; lati
tudine exprimit̃ qui sua quer̃ et ad omnia se defendunt. Id circo hi non sũ cogniti in
eisdẽ plateis quia n̄ sunt quod uidebantur cum di (uisu) iudicio inspiciente reprobi
inueniuntur. Qui ergo per fiduciam securitatis postposito meliorum iudicio uo
luntates suas sequuntur. Quasi p plateas pgunt. sed non sunt cogniti in pla
teis quia ad uitã sua ut aliud ostenderent quando frangendo uoluntates pro
prias in angusto calle se tenebant. Aliud uero cum de se presumentes post su
i cordis intentionem fiducialius uadunt. Unde sequitur. Adhesit cutis eorũ
ossib;. Quid p hossa nisi duritia fortitudinis designatur. Quid p cutem
nisi mollities nr̃e infirmitatis exprimit̃. Cutis ergo adherere ossib; dicitur
quia ab eis praue sentientib; infirmitas uitiorum duritia uirtutis putatur
Vel etiã quia cutis omĩa interiora circuitegit. Recte ossib; adherere dicitur
dum omĩa que exterius gerunt int̃ fauorib; uane laudis quasi ossib; iungunt̃
Heret namq; cutis ossib; dum adulatio pro reb; exterius bene gestis intus
uirtutib; sociat̃. Quib; ita coniunctis merces euacuatur dũ tam firma sunt
que faciunt atq; elationis fiducia decepti fortiorib; de se suspitionib; blandi
untur. Unde quia magna de se sentiunt propterea ex sua nequitia se emdare
contempnunt. Hinc quoq; adiungit̃. Aruit et facta ẽ quasi lignum. Culpa
quippe eorum tanto insensibiliores reddit quanto apud eos etiam ac si uera uir
tus laudabilis habetur. Quã recte mox aridã asserit quia nulla uere uirtu
tis gratia intus uiridescit sed facta plangit̃ quasi lignũ. Hinc sane ẽ q n̄
nulli a proximis dũ corriguntur quasi lignũ insensibiles remanent atq; ab o
mni rore gratię alieni intus arescunt. Quod et sepe eis contingit qui altiora se
appetunt. et int̃ bonorũ consortia quasi bona habeant opera occultatis se de
ferunt. Candent quidẽ exterius niue pulchrius et lacte candidius sed consci
entia intus denigrati ẽ eo q d omnẽ calorẽ di ardoreq; intus amittunt. Qui
bene a prudentiorib; in plateis n̄ sunt agniti quia dum placitã intus et uolup
tuose conuitae uiam ambulant n̄ cognoscunt̃ ẽe quod se fingunt. Sed aridi
sps sc̃i gratia inueniunt̃ quia cũ correpti a suis ut increpati fuerint tanto insen
sibiliores ut lignũ inueniunt̃. quanto aridiores intus fuerint et occultius pec
cat̃ p bant̃. Designant̃ igitur aliud uideri quã q d se fingunt unde et rubicun

diores se iactant ebore antiquo scilicet suspcedentib; electis meliores atq; eisdē inter
eos quia iam caelestem ducunt uitam pulchriores quo longe diu in durati inpudentie
supalio quasi lignum arefacti insensibiles intus fiunt. Unde nonnumquā nullis
uerberib; nullis correptionib; nullisq; terrorib; et nullis psuasionū seu blandim
torū alloquiis emendantur sed semp deteriores fiunt. Quod et morib; eorum qui sub
hipocrisi honestiora uirtutum atq; ppua meritorū opera iactant sed habere
bene congruunt utriq; uersus. Qui adum saphiro pulcriora exterius suorum
facta operum ostentant intus omā morum ornamīta nigriora carbonib; et mor
tua iacent. Quorū arefacta est uirtus et ut lignum cuncta et sine fructu pu
tribilia iacent. Neq; sentire potest anima talis falsis decepta colorib; quantus
s. intus a dō pcussa. Insensibilis iaceat unde sequit. Melius fuit occisis gladio quā
s. int fectis fame qm̄ isti extabuer consupti a sterelitate tre. Quo profecto uer
s. sus satis maxima in illa ultima obsidione iudeis congruit qm leuius fuisse
occisis gladio probat dum uite dispendium in momento tuler sub hictu
gladii quā interfectis fame qui diuturnis atque acriorib; cruciatib; mortē
sustinuer uariisq; affecti suppliciis isti extabuer et ad quolibet penarum
genere sunt consupti. Porro xpi eccta feliciores iudicat interfectos gladio
uerbi dī quā intfectos fame. Qm̄ hi ad hoc perhimuntur et uiuant. Illi uero
culpis exigentib; consumentur ut intereant. Unde rogat apls. Assumere ar
maturam dī et gladium sps inquit quod est uerbum dī. Quo profecto gladio be
ne perhimunt sci et electi dī ut moriant scto et uiuant dō. Sed quia gladius dī mul
tis in locis diuersis adumbrat significationib; eligendus ille quo pimitur mors
ut sequat uita et ille qui uitā praedit in aetnū ut moriatur anima. Unde
dns in cantico. Et gladius ms inquit inebriatus est in celo. Sed et rumphea uer
satilis atque flammea ante paradisum posita legitur ad custodiendam uiā lig
ni uite. Nec non et p prophetā mucro dni bene limat et exacuitur dr. Et prop
t seuitiam intfectionis quousq; inquit non reuerteris in uaginā tuam. Nā
et mariae animā gladius ptransisse dicente dno credit. Et tuam inquit ipsi
us animā ptransibit gladius. Qm̄ nimirū gladio passionis dolor xpi expri
mitur quā uulnerata ē mariae animam in passione nemo fidelium dubitat.
Suauis igit gladius et ualde optabilis uerbi dī quo melius quisque occidit
ut uiuat. quam si uita uixerit qua pereat. Propterea xpi eccta melius de
huiuscemodi interfectis gaudet quā si fame perierint audiendi uerbi dī

Hinc quoq; eos luget quos consūptos fame ut siti presterelitate nouit quia
nulla peior ēē potest mors quā qua anima perimitur. Unde dn̄s per prophetā
mittam in eis inquit non famē panis neque sitim aq; sed audiendi uerbi dī.
Qua deniq; fame quisq; p̄emptus fuerit morte aetnā morietur. Quia sicut
ipsa ueritas dicit. Non in solo pane uiuit homo. Siquidem integer homo ex dua
b; constat substantiis anima uidelicet atq; carne. Et sicut caro sine cibo potu
q; uiuere non potest. Ita et anima sine pane uerbi dī potuq; spītali. Propterea
et cotidie rogamus in oratione dominica panē nrm̄ cotidianum da nob ho
die. Per panem namq; n̄ minus iste cotidianus uictus quā et ille qui de celo des
cendit panis intellegitur. Necnon et iste qui de scripturis sacris ab esurienti
b; et sitientib; indesinent̄ p̄cipit. Beati inquit euuangelista qui esuriunt et
sitiunt iustitiam qm̄ ipsi saturabunt̄. At uero hi qui tali perhimuntur inedia
iure plangunt̄ mortui atq; consūpti presterelitate terrae. Sterilitas uero
terre est ecclē infecunditas quando doctores deficiunt et ipsa nullis celo
quiorum dī inebriat̄ imbrib;. Unde constat quod culpa sacerdotum et
neglegentia docendi mors et consumptio sit plebis. Moralitaut̄ melius ē
occisis gladio uerbi sensib; ne se defendant exterius intus anima iam quasi
mortuos uiuere quā adgregatis uirtutib; sine pabulo diuini amoris qua
si fame sitique perire. Sterelitas namq; uirtutū priuatio caritatis est
que cū sterelis fuerit anima uirtutes reliq; omīs famesitiq; tabescunt
Et ideo septem filii iob tres sorores suas p singula uocabant conuiuia ut
suis reficerentur in domib; qm̄ fides spes et caritas septē pascuntur
donis spī sci. Bene igitur singula spī sci dona singula suis in domib; parant
conuiuia ut ex omib; una sit domus. Quā sane domū xp̄s sapientia edi
ficat que septem fulcitur columnis neruat et septem pascitur donis ne
intereat. Alioquin quan tali bet uirtutum sint dona in animo nisi eisdē
septem spī sci pascantur donis quibus caritas in cordib; diffunditur
nris fame utiq; sitiq; deficiunt presterelitate terrę. Unde orandum ē
cū propheta. Sicut adipe et pinguedine ut anima nrā repleatur. IOTH
quoq; littera sequit̄ que principium ut desolatio interptat̄. Principium nā
q; desolationis iudeis tunc imminebat quando mulieres eorū natos suos
quos uidebant fame et siti consumere quasi p misericordiam in cibos coxere
Nulli dubium ēē poterit quicūq; historias legerit eos hoc fecisse maxi

Kaf

me in illa obsidione teste iosepho · quae subito ut uespasiano a cadis se legit.
Ceterum in hac xpi eccla illi quasi p misericordiam filios de quo quunt suos
qui culmine regiminis sublimati · zeli ut inuidiae flammauerunt animas
natorum dum nimis iusti p se uideri cupiunt. Et dum p tyrannicam potes
tatem eos excruciant quasi p misericordiam eos zeli flamma de quo quunt.
Habent quidem Capsi scdm aptm zelu di sed dumtaxat sed non scdm scientiam.
Quorum profecto cib; decoctione cum eos non solum crudeli dominatione qua
si pro iustitia adurunt, uerum etiam cum infirmã et carnalem eorum uitã
dentib; rodunt. Haec namq; omnia in contritione ecclae quae est filia populi
di · aptorũ uidelicet et scorũ abesse fiunt · quia uel ecclesiastica potestate cer
te aut officio seculari animas tyrannica uexatione exurunt · Dũ concupis
centiis suis inflammati filios aut subiectos quos nutrire lacte debuerant
doctrinarum adustione praue afflictionis consumunt · Sic itaq; tro
pologice uirtutes hypocritarum conceptus suos in animo faciunt · dũ
simulate quasi p misericordiã laudis amore ut fauoris gratia interiora
sua adhuc conceptione uirtutes phimunt et de quo quunt in abortiuos
dum n̄ futura sed presentis uitae lucra quaerũt · Et dũ suarum uirtutum
pascunt̃ laudib; quasi pprios et decoctos fauoris adustione natos co
medunt · quae bene mulieres fuisse talia quae gessisse phibent̃ · Quia nisi
muliebria simulatae uirtutes in animo sectarent̃ n̄ utiq; conceptus ani
mi bene formatos adultã in mortem uanae laudis addicerent · Vnd̃ sequit̃.
Compleuit dn̄s furorẽ suum effudit irã indignationis suae et succendit ignẽ
in sion et deuorauit fundamenta ei; · Tunc sane sup hierusalẽ compleuit
dn̄s furorẽ suum quando completae malitia illius sicuti et peccata amor
reorum quando deleta sunt. Effudit uero iram indignationis suae quan
do et ipsa sedi fudit ad omnia uitiorum scelera et deuorauit fundamta eius
quando fundamtum qd̃ est xp̄s noluit recipere · Reiecit sane illum lapi
dem ptiosum angularem fundamentũ in fundamto totius structurae nrae
Qui cum uidisset eandẽ miseram hierusalem fleuit sup illam dicens · qd̃ in
ea nec lapis sup lapidem relinquendus esset seu cetera quae legunt̃ · Porro
nos quod ualde dolendum est sup nr̃a hierusalem poeniam completa
cernim; quae propheta inremediabilit̃ p̄ius deflebat pro filiis lacrimis
Alioquin nisi completus esset furor dn̄i · effusa contemptio sup principes

sionesset nros que ut cernimus facit eos errare in inuio et non in uia ob ira
indignationis di. Completa quidem malitia compleuit furorem di quia secundum
mensuram delictorum sequitur et poena. Nam iam haec omnia que cernimus poe
na peccati sunt. Alioquin nisi completa essent scelera nra nec dns furorem
suum compleuisset. Quod si alicui necdum completus uidetur cernat iam
qui in sordib; sunt qui in sordibus sunt tantum sordescant. Sicut atq; uidere po
terit ac deflere quod talia ex completione diuini furoris ueniant. Quam suc
census est ignis in sion. Non ignis utiq; ille qui sup apostolos de celo descendit
sed ille qui oues iob puerosq; consumpsit. Habet enim ds diuersum ignem quem
emittit de thesauris suis secundum dispensationis suae modum cuius ignis est
in sion et caminus in hierusalem. De quo nimirum igne alios inflammat
ut erudiat alios incendit ut exurat. Quos cum succenderit etiam omne fun
damentum eorum diripit. Sup quod itaq; fundamentum. si quis edificauerit
ligna stipula foenum stagnum et plumbum detrimentum sui patietur.
Quia uniuscuiusq; opus ignis probabit. Et tunc fundamenta ei; subruuntur
quando integra et uera fides a corde prauis e peruersis operib; destruitur.
Et quia iam talia in nob cernimus. non necesse est oculum deflectere cum
propheta sup iudeorum miserias uerum probabilius nc in tempore nras de
flere calamitates quando ignis concupiscentiarum nrarum succensus est
quando ut dixi uniuersos poene uorax flamma insidiarum ac seditionum
deuastat quando in diuinis reb; et facultatib; do conlatas babilonis sol
la succensa a facie aquilonis. atq; for nax caldeorum septuplum succen
sa cuncta diripit et succendit quosq; reperit de caldeis. Nam sicut pre
decessores nri succensi fuere diuini amoris qui haec do dedere et sctam xpi
ecclam suis ditauerunt sumptib; Ita probantur succensi alieno ab igne qui modo eadem
uorant et diripiunt. Paupere quidem diripiunt patrimonium et ideo omici
diarum iure replectuntur. Quum teste scriptura qui tollit substantiam eorum
quasi qui mactat in conspectu patris filium. Unde ualde timendum est quod fu
roris iste cessare n debeat donec compleatur ira indignationis di et deuoret
etiam regni fundamenta. Tropologice uero quod cuncta fundamenta hy
pocritarum seu hereticorum deuorentur ab igne furoris di nulli dubium
eo quod in mente eorum iam ignis ardeat indignationis et completus sit furor
dni sup eos. Unde iob. Vidi stultum inquit fixa radice sed statim maledixi

pulchritudine eius. Quid igitur scelestius quam hypocritarum stultitia et reprobat
Qui cum suis uideantur quasi se ipsos operibus firmam atque stare ac si firma radice in
initio quoque sui decoris ut pulchritudinis suarum uirtutum maledicta habent
et reprobi coram deo quorum corda uanis flammantur laudibus et adulantium
concremantur fauoribus. Pro quibus omnibus quam bene sequitur. Non crediderunt
reges terrae et uniuersi habitatores orbis quod ingrederetur hostis et inimicus por
tas hierusalem. Verum secundum litteram quamdiu haec ciuitas uallata fuit auxi
lio dei et munita presidio angelorum quando fuit in ea iudicium et iustitia quando uir
tutum replebatur bonis nullus regum ut habitator orbis credere poterat quod
ingrederetur hostis aut inimicus in ea quia confortauerat dominus seras portarum eius
et posuerat fines eius pacem. Cum autem ipsi auersis habeo cuius beneficio muniebantur
.sic recess. habebis omne dei presidium et facti sunt inter hostes praeda sicuti et quia nunc
ecclesia iuxta misticos sensus hinc inde ab hostibus diripitur. Ut ita loquar qui
sum quam crederet ut quis sum quam cogitare potuisset quod accadere tale aliquid
potuisset nostris in partibus quod transcurso tempore omnes accidisse conspeximus
Doluimus ac defleuimus et ualde pertimuimus. Unde et adhuc hodie non minus
pertimescimus ut piratae diuersis admodum collecte ex familiis parisiorum attin
gerent fines. Ecclesiasque christi igne hinc inde cremarent circa litus. Quis num
quam quaeso crederet quod latrones promiscue gentium quam talia auderent uel quis
aestimare potuisset quod tam gloriosum regnum tamque munitum et latissimum
tam populosum et firmissimum talium hominum humiliare ut foedare sor
dibus deberetur. Et non dico hi quod censum plurimum has portare et praedas di
ripere ut captiuos transducere uerum quis credere posset quod tam uilissimi
nostros adire fines auderent. Fateor enim ut ne estimo non longe retro quod nullus
ex regibus terrae ista cogitaret neque ullus habitator nostri orbis audire potuisset quod
parisius nostrum hostis intraret. Propterea hoc in loco etsi non est quod expo
nam est tamen quod defleam et plangam quam ut sequens uersus insinuat.
MEM. Propter peccata populi haec omnia contigerunt. Et propter iniquitates sacerdotum
5. et principum hinc inde et tanta crebrescunt mala. Quia peruerterunt longe iam
diu in medio nostrum ut ita dicam iudicia iustorum. et sanguis sanguinem tetigit
Quo cuncti polluti iam suis cuncta iustorum repleuerunt dolis et fraudibus.
Unde hi uer[illegible] sus lamentis potius sunt exponendi et fletibus quam mul
lis senten[illegible] tiarum eloquiis retexendi. Neque triplicitas sensuum

requirenda cum uniuersis communiter malorum casus et ruina. Idcirco dolor cordis in talibus
ululatus et gemitus est requirendus ut cum propheta nostra quae gessimus mala
deflere possimus quoniam uibrat dei gladius et pendet in ceruicibus nostris iam
securis ad radices arborum posita est quia infructuosa est mens nostra. Ergo de se
ut gladius barbarorum euaginatur ex uagina domini et nos miseri torpentes
uiuimus inter tam inmania barbarorum mala inter tam crudelium ciuium bel
la inter diripientium predas inter seditiones et fraudes. Sed cottidie ad maiora
inexardescimus scelerum mala. Propter quod quasi de nobis uox plangentis pro
phete sequitur. Errauerunt caeci in plateis polluti sanguine. Cumque ingredi non
possent inquit tenuerunt lacinias suas. Patet sensus quod scribe et pharisei cae
ci errauerunt in plateis suis. Et quando sanguine cruentabantur humanae effusio
nis fortassis pudore pressi se abstinebant se ab ingressu templi. Et quia effude
runt in medio hierusalem sanguinem iustorum polluti per plateam incedentes
abstinebant se a templo non sua lugentes peccata sed ad blandientes sibi per pla
teas lasciuientes ibant. Errabant autem ut caeci aestimantes quod eos tales purga
bat temporis dilatio solummodo si a templo se cohiberent. De se iactantes quasi
fortia quaeque gestorum opera haberent. Et ut humilitas monstraretur cumque ingre
di non possent tenuerunt lacinias suas. Laciniae enim sunt panni uestimentorum
ueterum. ut ananni sarsurarum quibus induti quasi caeci se inuicem sequen
tes tenebant ut alter eorum alteri iungeretur quatinus sub hac falsa humilitate sacer
dotes qui effunderant sanguinem iustorum et prophete populo satisfacerent.
Unde nostra hierusalem abundantius luget cum propheta sacerdotes suos et doc
tores qui in medio ecclesiarum dei effundunt sanguinem iustorum. qui utique iusti esse pos
sent nisi ex neglegentia eorum deperissent. Unde dominus per ezechielem quod si non
adnuntiaueris inquit impio omnes iniquitates eius sanguinem eius de manu tua
requiram. Ut quid igitur sanguis impii de manu sacerdotis requiritur. Nisi
quia ipsius culpa sanguis eius peccati scilicet usque ad mortem funditur. Etiam
et non numquam qui uidebantur iusti eorum exemplis et doctrina prauitatis
ad terram usque ueniunt et peccati profusius sanguine polluti perimuntur. Qui pro
fecto sacerdotes et prophete caeci errauerunt in plateis dum latam et spatiosam
presentis saeculi uitam apprehendentes angustam ex euangelio noluerunt ingre
di uiam quae ducit ad templum caelestis patriae. Ita polluti suorum inquinamen
tis delictorum nec ipsi introierunt nec alios permiserunt intrare. Et hac e NUN.

quod aut sanguinem iustorum effunderunt. In medio eius id est in medio ecclesie que ue-
ra est hierusalem et est mater omnium nostrum. In cuius nimirum medio ceci errantes iusto-
rum effundunt sanguinem quando suis pravis vitae exemplis eos ad peccan-
dum proclivius invitant et celestius effundunt. Qui etiam ad illud veridici tem-
plum ingredi iam suis polluti contagiis nequeunt tenent lacinias suas id est
discissam et dilaceratam vetustatis suae vitam quasi ceci oberrantes. Tenent in-
vicem lacinias suas sacerdotes Christi vetustam videlicet et contaminatam
vitam ut comprobetur illud ex evangelio. Quia si caecus caeco ducatum
prebeat ambo in foveam cadunt. Et hoc est quod deplorat propheta immo
electorum omnium chorus maxime nunc in tempore quando sic omnes ceci latam
et spatiosam viam ambulant et tenent ad invicem lacinias suas polluti sangui-
ne nec valent apprehendere vias vitae neque se a suis explicare viarum an-
fractibus. Tenent igitur lacinias suas ad invicem ut ceci se sequentes quia
ducem Christi sequi nolunt. Et adeo vetustate delictorum vestitam discissam et dis-
ruptam vitam sectantur. Sed et hereticorum deplorat caecitatem qui relin-
quentes rectum scripturarum tramitem catholicaeque fidei regulam latitu-
dinem erroris delegerunt polluti sanguine eorum quorum suis erroribus animas per-
imunt deceptorum. Qui cum catholicam nequeant introire quia nolunt ecclesiam
tenent lacinias suas invicem discissiones quas ipsi sua diruperunt fraude. Sic
itaque et virtutum chorus moraliter amissa prudentia populositatis intus ceca am-
bulat. Ambulant siquidem appetitu vani ut ceci in plateis quia carent luce que
Christus est. Et ad unam viam eundemque Christum tenere nequeunt dum extra se semper ob vani
favoris gratiam se diffindunt tenent invicem lacinias vetustatis suae et exple-
re vias virtutum nequeunt quoniam vetustate vitiorum vestiuntur. Dum polluta eorum
SAMECH mens et conscientia platearum semper vane laudis amplissima sectatur. De qui-
bus bene subditur. Recedite polluti clamaverunt eis. Recedite abite nolite
tangere. Iurgati quippe sunt et commoti dixerunt inter gentes non addet
ultra ut habitet in eis. Fortassis ergo per exaggerationem propheta iudeorum
inmanissima deflet scelera. In tantum ut sicut vitiis et peccatis fuerint de-
turpati quatinus hostes eorum et adversarii portas hierusalem inspe-
rate ingressi abhorruerint et clamaverint eos exprobrando. Recedite
viri polluti criminibus recedite a sanctuario divini multas et inmensis foe-
dati delictorum contagiis ac deinde scelesti iudei atque honestes eorum
videlicet scripturarum ut dilaceratores.

quid egerint propheta lugendo infert. Iurgati qui ipse sunt inquit et commoti. Sali
et illi commoti ad iurgia isti uero ad lacrimas et contritionē cordis. Illi ut ma
gis magisq; obprobria inferrent et blasphemias. Isti ad luctum et confusionem
dire calamitatis. Et dixerunt inter gentes. Non addet ultra ut inhabitet dñs eorū in eis
Ad utrumq; igitur inter gentes referri potest ut sit sensus quod illi captiuita
tis. Haec dixerint inter gentes. Aut certe non addet ultra inter gentes ut ha
bitet in eis. Inter quas etiam dm̄ uerum et unum deserentes idola coluerunt
Sed et ipsi ut sequens uersus insinuat quia facies dñi diuisit eos fortassis int̄
se iurgati sunt ut polluti sanguine delictorum eisdem similimodo pollutis clama
uerint recedite ut mos est eorum qui uidunt iusti uideri et aspernantur ce
teros. Unde et iurgium inter eos quā sepe contingere solet. Quod ecclesia
xpi cum propheta talia inter membra sua cernens quasi prophanos luget.
Illos siquidem quia ceci et polluti ingredi nequeunt diuini ecclām et sacris
participare misteriis forte sub penitentia redacti. Istos uero cum sint et ip
si polluti quasi pro zelo dī quia ceteros aspernanter despiciunt. Cum ergo
tales iusti appetunt uideri qui necdum in aperto dephendi queunt. Ita dali
os quia iam ut lapsi sunt et correcti aut labuntur adhuc in manifesto derelin
quūt erecto despiciunt supcilio et obiurgant quid aliud agere uidentur
quam clamare illis accidere. Recedite a nobis et a sacramentis dī quib; nos
iure fruimur. recedite et habite ad eos quorum consortes estis. Nolite tange
re sacrā dī his qui indigni estis. Que nimirum iurgia int̄ nos et ipsi quā sepe
sentimus dum quidam male inflati. sui scele latiscentes occultant frau
dib; Et dum sanctiores semper appetunt uideri non solum quosdam
publice dephensos aut confessos despiciunt uerum etiā sanctiores de
rogant quasi pestes eccle et conrodunt. qui profecto cordis quid aliud
quam clamant omīs inmundos eē et pollutos solummodo ut se iustos
eē commendent et exprobant ceteros. De quo forte clamore apostolus
Omnis ira inquit et indignatio clamor et blasphemia tollatur a uob cum
omni malitia. Qm̄ talis clamor non nisi aut ab ira aut ab indignatione
cordis de supcilio supbiae certe aut ex aliqua malitia nascitur. Et ideo
quam pulcre ait cum omni malitia tollatur a uobis. quia quotienscū
q; alios despicim aut subsannam aut abiciamus aut nosmet iustificam
et ex alios ex supcilio supbiae reprehendim clamore blasphemiae

infirmus. Propterea apostolus inquit: Clamor omnis malitia tollatur a vobis. Alioquin
quando proximos nostros corrigimus aut reprehendimus aut exprobramus foris nisi
prius intus a nobis omnis tollatur malitia clamorem facimus. Unde quam sepe lites
inter proximos et iurgia fiunt quia nonnulle increpationes eorum et correptiones
ex malitia prave invectionis et non ex amore caste dilectionis cum discretione
veniunt. Ideo et signanter ait iurgati et commoti. Siquidem commoti quia iurgati
et iurgati quia commoti. Alioquin non commoverent nisi iurgati prius intus
essent in animo neque invicem iurgarent nisi et prius commoti essent. Commoti
quippe sunt quia in eo non steterunt qui semper idem est et iurgati pacem prius intus
amiserunt ac dilectionis amorem. Propterea et de talibus recte in Regnorum dicitur:
Non addet ultra ut habitet in eis dominus. Quoniam ubi pax et concordia non est dominus esse non potest
quia factus est in pace locus eius et habitatio eius in specula sacre contemplatio
nis in gentes. Namque propter nos sicut ait apostolus quia nomen dei blasphematur.
Talis quippe est sceleratorum inflatio talia superborum iurgia talisque ad invi
cem dispectio et abiectio reproborum. Hereticorum quoque contra catholicam
fidem maxime donatistarum et eorum qui catharos se vocant. Hec et vobis qui
dicunt: Recedite a nobis quoniam ex omnibus nos mundi sumus vos autem polluti; recedite
et abite. Nolite nos tangere ne forte a vobis quoinquinemur. Sed et ipsi heretici
inter se iurgati sunt dum diversis se inpugnant heresibus. Commoti vero quia
MN in recta fide stare noluerunt. Moverunt quidem pedes ab oriente donec evenirent
s. in campo confessionis suae id est babel ubi turrem superbiae construentes divisionem
meruerunt percipere linguarum que ex causa apte sequitur: facies domini divisit eos
non addat ut respiciat eos. Et ideo satis congrue quia et ipsi sicut sequitur faciem
sacerdotum non erubuerunt immo in sacerdotibus suis dominum contempserunt. Ac
propterea quia in eis faciem domini non sunt reveriti divisit eos ipsa facies domini ut de
reciprocatione vindictam exciperent suae damnationis. Nam sicut in psal
mo cantatur: Quia non timuerunt dominum perfidi iudei extendit manum suam in re
tribuendo. Sed nec sic cum multis prius corrigerentur angustiarum flagellis
conversi sunt ut Christum ex lege repromissum susciperent immo contaminaverunt tes
tamentum eius cum eum qui testamento legis ad salutem pronuntiatus fuerat rep
pulerunt. Et ideo quia repulerunt eum neque faciem erubuerunt sacerdotum et
prophetarum merito divisit eos ab ira vultus eius et hoc est dicere facies domini divisit
eos. Illos autem ab ira vultus sui civitate ad ultimum eversa divisit quando par

tem eorum in pfidia reliquit ponens eos cum infidelib; ac dispsit in omnia regna ter
rarum partem uero ut scriptura testat̃ ad fidem suam xps recepit. Eadem quip
pe est facies di quę et uultus. Sed ira quę in uultu ut facie sępe demonstrat̃ diui
sit eos. qm mitissimum dnm ad iracundiam puocar̃ quando de malis actib; suis peni
tudinē cordis recipere noluer̃. Ceterum xpi ecctā plangit eos inremediabiliter
qui timorendi ac se reicientes facies sacerdotum infra eandē ecctam non eru
bescunt quia iam eorum excrescentib; culpis facies dni et ira uultus ei; diuisit
eos ab his qui p̄sciti et p̄destinati s̃ ad uitam. Ne addat ut respiciat eos. Et notan
dum quā terribile sit sacerdotes xpi contempnere coramq; facie eorum ñ reuere
ri. Neq; illis monentib; a malis actib; cessare qd est eorum facies non erubes
cere. Unde idē per se dns de ipsis. Qui uos audit inquit me audit et qui uos sper
nit me spernit. Sane non audire non oboedire est. non oboedire uero sperne
re. p spernere non erubescere est. Ac propterea ualde horrendū est quod in
fertur ne addat ut respiciat eos. Quia quos non respicit ñ conuertunt̃ et
qui ñ conuertunt̃ utiq; dampnant̃. qm facies dni diuisit eos a scissius. Hic quoq;
ne diuisus eēt. petrus ab ira uultus ei; respexit eum dns. Et quia ille respexit
conuersus idem fleuit amare sicq; receptus in corpore meruit audire petre
amas me pasce oues meas. Unde uelim nostri intellegant quā terribile sit fa
cies sacerdotum aut eorum quos uice xpi susceper̃ non erubescere. Ne forte offen
sus dns non addat ut conuertant̃ et respiciat eos. Iam enim huiuscemodi di
uisio quid aliud insinuat. nisi quod in illa extremi examinis iudicatione fu
turū est quando diuidentur pfidi et scelerati a scis et fidelib; iustis. Quando
arsurę paleę segregabunt̃ ab ira uultus di a granis tritici ut triticū colligatur
in horreū di paleę uero ardent igni inextinguibili. Qd autē dr quia facies di diuisit eos
quid est aliud dicere nisi quia ira di segregauit eos a bonis et iustis atq; electis di
Ira quippe ut facies pro uindicta ponit̃ qm idem dns cum tranquillitate iudicat
omia eo quod facies ei; incommutabilit̃ cuncta iudicat et disponit et placide
queq; decernit. Sed q̄a facies contempserunt sacerdotum. nec miserti sunt se
num recte facies dni diuisit eos. Et notandū quod sup eosdem sacerdotes qua
si homicidas planxerit ita dicens. Propt peccata prophetarum et iniqui
tates sacerdotū ei; hostis et inimicus ingressus est hierusalem. Ex quo patet quā
uis mali sint quod non sint contempnendi sed in eis uenerandus est ille et colen
dus cuius sunt sacerdotes et in cuius nomine ac persona ueniunt. Et si ipsi quidem

oberrant et cum placatas ac pollutas sanguine non ideo sunt a populo conculcandi et
eorum officio mox sine praeiudicio condempnandum. Quam hinc iurgia nascuntur
et despectio xpianae religionis. Hinc indignatio et clamor hinc blasphemiae et con
temtus. Quod prior uersus satis dolens deflauit cum diceret. Hi clamantes
cedite polluti recedite abite et nolite tangere. Constat igitur quod ubi nostra religio
sic confunditur ibi dei sequitur ira et nullus ordo seruatur. Quando hinc inde dex
tra laeuaque isti se adplaudunt hypocritarum sub specie. Illi autem puplicis se pol
luunt criminibus aut se maledicitescunt sub ignauia torporis. Quoniam si qua
saepe iurgantur adinuicem quoniam facies domini diuisit eos a sanctis fidelibus etiam si inter eos uer
sari corpore uideantur. Interea et hereticorum diuersitas designatur qui se sibi ad
inuicem inpugnant errorum falsitatibus eo quod iam propter poenam peccati da
nati recipere nolunt sanam doctrinam xpi. Diuisi quidem sunt abinuicem
propter proprietatem praue adinuentionis et adeo nec sibi nec ulli catholicae
conuenire possunt. Unde facies eorum qui sanam confitentur doctrinam
minime erubescunt neque miserentur. Talibus enim qui tam indicta di propter
peccati diuisit non minus abinuicem inter se quam et ab omnibus orthodoxis non
addit ultra ut misereatur neque ut respiciat sicut nec cain fratricidam neque
munera ei respexisse dicitur. Quorum itaque omnium iurgia commouerunt eos
destituti recte fidei et ad uana quaelibet ut superbe saperent pepulerunt.
Pro quibus adhuc uox plangentis prophetae apte sequitur. Cum adhuc sub
sisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum inuanum. Cum respiceremus
adtenti ad gentem quae saluare non poterat. Hoc quippe loco secundum histo
riam miserae gentis deplorat propheta errorem quod magis auxilium egyp
ti et pharaonis quam domini expetierint. Qui cum adhuc subsistere uiderentur
iam pene consumpti erant et oculi eorum ad eos respicientes tabe facti res
picientes ad gentem quae necesse nec eos saluare poterat. Quod satis idem
hieremias longe superius latius exponat. Et si nunc hoc in loco illud acrius
atque inmanius deplorat. Sic itaque et eorum uox est infra rectam plangen
tis qui se longe diu uanis demulcent spebus et seculi occupant actibus. Qui
cum tacti fuerant mortis infirmitate aut temptatione aliqua inueni
unt se non solum nudos uerum etiam caecos et egementes. Cum adhuc subsiste
remus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum uanum. Ad hac ergo subsistit
quodam modo quisquis in carne positus fidem quamuis sine operibus rectam tenet

Sed cum uana sectatur scilicet aliqua tactus molestia inuenit oculos defecisse suos quos ad
caduca et labentia saeculi defixerat uanumque auxilium quesisse. Quia quanto inten-
tione cordis ad ea posuerat obtinenda tanto ab interno lumine intus et gratiae mar-
cuerant. Unde bene ad se reuersus gemens probat uanum fuisse ad quod querendum
oculos defixerat. Et quia saepe ob concupiscentiam rerum adquisitarum totam
spem suam in diuitibus scilicet et potentioribus se committunt ut per eos obtineant ardenti
usque ambiunt. Apte sequitur. Cum respiceremus attenti ad gentem que saluare non
poterat. De qua profecto gente id est diuitibus apostolus. Ululate inquit miseri et plo-
rate super miseriis que aduenient uobis. Ad quos cum adtendit et sperat in eis auxi-
lium salutis quid nisi miseriarum luctus euenit cum nec se nec alios saluare pos-
sunt. Maledictus inquit propheta omnis qui spem suam ponit in homine et ponit
carnem brachium suum ut a domino recedat cor eius. Quod satis etiam de hereticis congrue
accipitur et de his qui eorum uanum auxilium requirunt. Quia oculi eorum uana scru-
tantes et falsas scripturarum eloquia magis magisque tabescunt ac deficiunt.
Et cum eos eorumque auditores diligentius intendunt ad gentem que saluare non potest
oculos in uanum leuant. Qua propter adhuc uox dolentium ac gementium eorum SADE
ex persona recte sequitur. Lubricauerunt uestigia nostra in itinere platearum nostrarum ad s.
propinquauit finis noster completi dies nostri quia uenit finis noster. Nulli dubium s.
quod haec lamenta iudaeis congruant quando sub articulo mortis sua singuli re-
uoluebant gesta eorum facta. Sed et prophetice eorum omnium in se assumit fletus
et clamat quod tam amara et conspirata captiuitatis mala ex agentibus culpis gentis
suae subito contigerint. Quod nimirum etiam de ecclesia Christi iure plangitur quando eos
qui latam et spatiosam saeculi uiam arripiunt aspiciunt. Plangit enim ecclesia eorum
lasciuiam qui lubrica uitiorum sectantur uia quia necdum super petram que Christus est
rectos fixerunt gressus. Pro quibus lugens ita gemit. Lubricauerunt uestigia nostra in itine-
re platearum nostrarum. Alioquin nisi platearum itinera quesissent pedes a recto non
lubricassent. Unde dominus. Exi cito inquit in plateas et uicos ciuitatis pauperes ac de-
biles compelle intrare ut impleatur domus mea. Ex quo patet sensus quia adhuc latam
et spatiosam tenent uiam ante oculos interni iudicis quod foris etsi corpore est proinde
ante extra domum que Christi est ecclesia lasciuientes lubricant. Lubricas enim itinera
platearum et per deuia. Idcirco Dauid gratulabundus canit. Statuit inquit super petram
pedes meos et direxit gressus meos. Et alibi Qui perfecit pedes meos tamquam ceruorum
et super excelsa statuit. Ceterum lata platearum uia feculenta plena luto et sordibus;

in qua qui ambulat non absque lapsu ruinae suae graditur. Hi uero quorum super petram
solidantur pedes recte calle uiarum ambulant tamquam pedes ceruorum nulla serpentium uene
na timent dum semper ad ardua et excelsa festinant. Nolunt enim lubrica uitare uestigia et
non incerto diuitiarum ut labentia saeculi spem ullam ponere. Immo cum beatos cum propheta
existimant eo quod uanitates non adtendunt neque sectantur insanias stultorum falsas.
Qui cum peruidere nolunt quam cito labantur quae diligunt subito adpropinquasse finem uitae
gemunt dum inspirata falsa fuisse sentiunt quae tenuerant. Hinc est quod formidolo
sius lugent. Adpropinquauit finis noster completi dies nostri quia uenit finis noster. Non enim
semper completio in bono ponitur sicuti habes quia necdum completa sunt peccata
amorreorum. Quorum completio finis fuit eorum qui compleuerant atque extermini
um uitae et factorum quorum ex persona prophetae talia contigisse amarius luget. Comple
ti namque dies planguntur quae compleuerant illis scelera et mensuram patrum
suorum. Qui nimirum dies peccandi cum completi fuerint uenit finis. Prius si
quidem adpropinquat quamdiu securis ad radicem posita suspensa in manu pen
det. Cum uero completa fuerint scelera delictorum complentur dies quia uenit finis
aeternae retributionis. Interea et hereticorum uox est quando sero intellexerunt
quam lubrica in scripturis sacris eorum uestigia fuerint et quam latam arripuerunt
uiam dum nolunt regulas catholicorum patrum tenere. Neque uiam quae Christus est
rectis gressibus ambulare sed unusquisque eorum easdem scripturas Dei a recto de
flectere et ad suae peruersitatis uenas latius diffundere. Id est nec per finitos pa
trum terminos neque tritam scripturarum semitam uolunt incedere lubrica uerum
uestigia eorum in itinere platearum quia amplam et clamosam sectantur dispu
tationis suae doctrinam. Et non dico scripturarum sanctarum uerum etiam philoso
phorum corrumpere eloquia. Idcirco lubrica tenentes deciderunt in mortem et uenit fi
nis cum omni confusione atque perditione suae damnationis. Hinc sequitur. Velociores
fuerunt persecutores nostri aquilis caeli. Super montes persecuti sunt nos in deserto insidiati sunt
nobis. Haec yperbolice dicta sunt de iudaeis sicut Ionathas et Saul uelociores aquilis
fuisse in threnis Dauid laudantur. Ceterum quia propheta omnium lamenta personas
et uoces in se ut diximus adsumit plangit persecutionem ecclesiae. Cuius itaque persecu
tores uelociores aquilis caeli iure planguntur quia in mundi spatia ad delaceran
dum et deuorandum uelociores sunt praedicatoribus fiunt suae fraudis nequitia
et agilitate naturae. Habet namque ecclesia aquilas suas sibi ad obsequium delec
tas de quibus in euangelio dominus. Ubi fuerit corpus inquit ibi congregabuntur

aquile. Quia ubi passio xpi celebratur et corpus immolatur nre salutis sibi aqui
le caeli adgregantur quasi ad escam et adueniunt ut de morte carnis eius uita
percipiant et refectionem ppetuae satietatis. Ex quo profecto luget propheta
luget et eccla xpi quia uelociores sunt hostes nri scilicet aereae potestates et in
mundi spi eo quod nulla potestas super terram sit que ualeat eis comparari. Un
de potestas eorū et uiolenta celeritas psequendi deploratur. Quando non dico
p suos uerum etiā per seipsos uelocius citum eunt ac desaeuiunt. Querentes ab eccla
diripere uiolent quos deuorent. Sup montes quoque psecuti sunt nos quia dum ad
altiora ecclesiasticis ordinis culmina extollim acrius eos ad psequendos nos
excitamus. Et licet sup specula apostolice celsitudinis positi quasi in monte ui
deamur. Non ideo securi esse debemus quia eos fortius psecunt. Quos ad hoc sup mon
tes eleuatos uiderint ut ceteros diligentius inspiciant et ad culmina uirtutū per
ducant. In deserto inquit insidiati sunt nob. Per desertum namque eorum uita desig
natur qui ut sub monastica degunt disciplina. Aut anachoreticā longe diu pro
bati ducunt uitam. Hi duo in eccla ordines agonizando contra inuisibiles instan
tius decertant hostes et ideo contra hostes uelocius atque fortius bella psequendo
mouent. Illos siquidē in manifesto quasi sup montes debellando istos uero remo
tiorem ducentib; uitam insidiando. Qui profecto utrique caeli aquile dicuntur
quia caelestia sectant et ardua. Sed quod grauius plangendum uelociores
quā sepe illis hostes inueniunt ad decipiendū quā hi ad precauendum certe
aut reluctandū. Unde et cū ppheta xpi in mēdum plorat eccla quod uelociores
sint hostes ei; et aduersarius electis suis qui iam calcatis omib; terrenis caeles
tia incolunt ita ut in mēdum plures decipiant n̄ dico ex plebeio ordine uerum et
ex ipsis qui aut pastores sunt aut pfecte quietis elegere uitā. Ex quo longe sup
idem propheta ualde plorat dicens. Grex pditus factus est populus meus pas
tores eorum seduxer eos fecer que uagari in montib;. De monte in colle transier
obliti sunt cubilis sui. Ubi non solum hereticorum plangit seductionē uerum etiā eoz
qui in eccla malis suis exemplis animas decipiunt subditorū. Quas transire
faciunt de monte ad collem dum p fastum supbia obtinere nitunt dignitates
rerum et potentiam secularis gloriae. Transeunt ergo et heretici de monte ad
collem. quando de unā ad aliam insiliunt prauitatis suae doctrinam. Semp
quidē uagi et nunquā stabiles. Propterea et grex dnī pditus est quia eidem here
tia quā sepe in disputando uelociores sunt aquilis celi scilicet eccle doctorib; et rec

tatibus plebs quos persequuntur super montes supra doctrinam scilicet apostolorum et sa-
nium electorum. Illi uero qui remoti ab usu uitae sectantur otium insidiantur fra-
tribus et decipiunt calliditatis suae eloquiis. Quos omnes sub uno lamento [...]
Christi deplorat ecclesia quia in his omnibus infirmatur et sub huiuscemodi praestigiis
quasi alarum auium praepedit remigiis. Hinc est quod tantis urgemur ma-
lis non minus in occulto quam et in aperto. Siquidem in occulto hinc die urgent
in aperto uero contra Christi athletas persecutio super montes saeuit ut eos primo
et plebem deinceps illis deiectos crudelius sternat. Hinc quoque dominus per prophe-
tam. Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis. Quo percusso apostoli omnes fuge-
RES runt. Et inde est quod sequitur. Spiritus oris nostri Christus dominus captus est in peccatis nostris cui
5. diximus in gentibus. Sub umbra tua uiuemus. Hoc namque Iudaei de Iosia dictum ac-
cipiunt quod iustissimus rex non suis sed populi peccatis captus sit in mortem
in quo totum spem suam posuerant etiam si in gentibus deuenissent. Sed super eum
uidetur non stare hic sensus quo ipse nec spiritus oris eorum fuit nec in umbra ei
demum in gentibus translati uiuere potuissent. Immo de Christo uelint nolint
accipiendum quod spiritus oris nostri Christus dominus captus sit in peccatis nostris. Ex quo ma-
nifeste nomine diuinitas eius quam et humanitas sub una eademque persona capta
designatur. Spiritus inquit oris nostri Christus dominus. Nam cum dicit spiritus oris nostri eius diuini-
tas declaratur. Cum uero Christus dominus manifeste humanitas exprimitur. Quia rec-
te spiritus deus tota trinitas intellegitur quamuis hoc in loco solummodo patris uerbum
accipiatur. Unde Moyses in Deuteronomio. Prope est inquit uerbum in ore tuo
et in corde tuo. Quod est dicere. Prope est spiritus oris nostri et cordis nostri deus quoniam
replet et continet. In quo uiuimus iuxta apostolum mouemur et sumus. Et ideo sanctus David
supplicando cum trinitatem uellet distinguere in personis. Spiritum rectum inquit
innoua in uisceribus meis. Ex quo filius designatur et spiritum sanctum tuum ne aufe-
ras a me cum persona sancti spiritus aperitur. Quod autem ad ultimum spiritu principali con-
firmari exoptat patris manifestatur proprietas. Iam tota trinitas deus recte
spiritus praedicatur. Hoc uero in loco spiritus oris nostri Christus dominus catholice accipitur quia in
una eademque persona diuinitas simul uerbi et humanitas tenetur. Unde et iure
incomprehensibilis comprehensus creditur et incapabilis capitur. Nec enim et ali-
qua plura quae simul de deo et homine sub una Christi persona praedicantur. Sed spiritus
oris nostri quam bene Christus dominus appellatur quia quem corde per fidem ingustamus
ore confitemur ut sit illud nobis ad iustitiam istud uero confessionis ad salutem. Oris est

nas sunt quodammodo obliviscatur. Idcirco recordare hortatur sicut ille qui lacrima
biliter proclamabat: usquequo domine oblivisceris me in finem atque iterum oblivisceris inopie
nostrae et tribulationis nostrae. Cum autem recordatus fuerit nos quoque a pressuris perse
quentium liberabit quia solummodo indulgentiae eius liberatio erit. Liberatio vero
nostra utique ultio persequentium sequitur. Hereditas nostra conversa est ad alienos domus
nostrae ad extraneos. Connumerat mala per partes quae acciderant quando populus
transportatus in captivitatem. Alieni possederunt terram et quae fuerat heredi
tas populi dei facta est possessio predatoris ac vastatoris. Tangit etiam proroga
tivam patrum et auctoritatem divinae largitatis cuius obtentu diligentibus facta est
hereditas eorum idemque populus pars et possessio dei quorum auctoritas gravis
sima. et defensio hereditatis semper sub cura et protectione dei fuit. Deinde quod
atrocissimum est doloris hereditas tantae prerogative. Non ad superiores non ad
aequales neque ad qualescumque sed ad alienos a deo atque extraneos culpis exigen
tibus quod indignissimum et iniquissimum est pervenit ad inferos videlicet atque super
bissimos. Interea adversus hereticos haec conclusio currit qui hereditatem eccle
siae Christi aut demonibus aut pravis tradiderunt institutis. Unde et alia interpretatio signan
tur ait.. Hereditas nostra conversa est alienis et domus nostrae extraneis. Quia quic
quid conversa erat quidem sed postea in aliud commutata. Licet de scripturis sa
cris recte intellegi potest. quae est hereditas fidelium de qua ut dixi hec ex transla
tione ait conversa est ad alienos. sed conversa est alienis. illis videlicet qui a deo
facti sunt alieni. eo quod scriptura sacra aliis est odor vitae in vitam aliis odor
mortis in mortem. Idcirco alienis convertitur ad perfidiam cum fidelibus catholice intel
legentibus maneat ad salutem. Et domus nostrae extraneis ut peregrinis. Ex quo
patet sensus quicquid exterius interiusve idem habuit populus ad liquidum quod
ab extraneis totum sit possessum ut transmutatum. Sed et tropologice domus
scripturarum intellegentiae cognoscuntur divinae in quibus habitaculum nostrae mentis
saepe firmamus. Aliter enim in easdem habitare non possumus nisi sensibus tamquam
ianuis patefactis intellegentiarum latitudinem teneamus. Quas dum heretica ma
le secundum suae pravitatis inventionem convertunt domus nostrae alienis incolis
transferunt. Sed et spiritales nequitiae extranei possunt congruenter intel
legi qui perversis cogitationibus divinarum scripturarum sermonibus falsas inserunt
pravitates. Nec non domus nostrae mentes videlicet humanae convertuntur ad extrane
os et inmundos spiritus cum prevaricatione peccati ad vitia animas inclinant.

Quarum scilicet hereditas ad extraneos conuertatur dum per uiam mundi sps cordanti
possident. Alii enim ad nos ingredi non possent quia non ex natura originem possiden-
di sed ex culpa sumunt. Quam propheta retexens coram summo iudice miseriam non
minus eam contra hostes quam etiam nostri ad clementiam inuitat. Unde sequitur. Pupilli
facti sumus absque patre matres nostre quasi uidue. ubi alius interpres orfani facti su-
mus inquit uelut non habentes patrem. Ex quo liquet quod propheta ad dominum patrem
oculum intendit qui plebem iudaicam sibi adoptauerat in filios. Ex quo ait. Filius
meus primogenitus israhel. At uero hi facti sunt uelud non habentes patrem qui suis ex culpis
quamuis eum haberent per inuocationem adoptionis tamen quia hirritauerant eum
malis suis iam non habebant propitium per affectum pietatis. Et ideo signantur
Sicut non habentes patrem ut flectatur per lamentatio obsecrationis paterna uiscera ad miseri-
cordiam pie recordationis. Et matres nostrae inquit sicut uiduae. Matres uero sinago-
ge intelleguntur septem que principales in monte oliueti constitute fuisse noscuntur
de quibus lac doctrinarum flueret. ut a quibus lex nuntiaretur. sed obsidionis tem-
pore ut caldaice captiuitatis sublatis filiis destitute et ignibus concremate. Quas be-
ne quasi matres deflet uiduas et deplorat que solebant in lege filios edocare et
nutrire populos. Porro secundum anagogen quam sepe uoxista xpi ecclesie congruit quam-
dicitur. Facti sumus sicut non habentes patrem quotiens in angustiis et tribulationibus
minime eius paterna pietatis uiscera per affectum sentimus digne consolationis. Ad illi
patenter dicere queunt qui sua causa peccati patrem amiserint deum. Unde et orfani
procul dubio facti debite plangunt quod proprium perdiderint genitorem. Ex quo uir
int p̄tāi non habentes patrem dixit. Alter uero uelut non habentes quia interdum
sepe pro culpis tot amittitur. Sepe uero etsi nos ad modicum deserit in terris ut patrem
non habere uideamur in pressuris persequentium tamen eum habere in celo minime dubitamus.
Propterea uelut non habentes inclusi sumus. Unde non absolute dixit non habentes patrem sed uelut
non habentes. Quotiens uariis uexamur tribulationibus ut et habeamus per affectum
pie recordationis. quamuis et habere non uideamur pauxillum sue defensionis. Sed
et ecclesie xpi que iure matres nominantur sepe persecutionis tempore sicut uidue fiunt
quando a suis uiris sacerdotibus fugientibus relinquuntur uel ut etiam quando in tem-
pore pacis ob desidiam et uecordiam nullam deo prolem per officium sue predicationis gignunt.
Dum enim aut lucra sectantur seculi aut suis implicantur flagitiis ut ignauia sue pas-
cunt imperitie xpi ecclesie que uere matres sunt xpianorum sic uidue fiunt. Propterea qui-
dem non uidue quia uiri earum uiuere uidentur sed quasi uidue qui ex ipsis nullum fructum

dofer. Quas bene eorum uox in ecclesia deplorat quia adhuc per intentionem cordis et dilectio
nis amorem ad deum suspirant. Sed et hereticorum plangit sterilitatem quorum iure ecclesie qua
si uiduę dicuntur. Quia et si domino ihesu christo uiro fortissimo ex parte iunguntur in eo quod eius quodam
modo consentiunt baptismum sequuntur sacras litteras legunt et ecclesiastica secuntur officia tamen digne
quasi uiduae deplorantur quia nullum ex suis doctoribus deo fructum pariunt. Quod bene et cubi
nelle dauid designant ad quas uerus dauid noster. In initio ingressus sed non eas sibi pleno et
maritali copulauit coniugio ad quas absalon crudelior natus sub specie sanctitatis in
gressus adulterio foedauit suę prauitatis. Unde dauid. aetenus ad damnationem illas infra
suas tenebras reduxit. Quę bene quasi uiduae plangunt quę matres esse debuerant
electorum dei. si recta cum christo fidei conseruassent foedera et casta eius coniugii sacramenta.
Ceterum moraliter matres nostras id est matres omnium uirtutum. recte fidem et spem et ca
ritatem accipimus ex quibus non solum nos renascimur deo uerum etiam omnes reliquę uir
tutes animi generantur. Sed cum ceperint in nobis uanitatibus saeculi uitiari. christique cari
tas per quam uerum seruatur conubium et substantia que dei est. In aliud nobis demutari
tres iste uirtutes sicut uiduę potius quam uere uiduae plorantur quia et si uidentur
forinsecus uerbotenus uirum complecti christum per consuetudinem christianę religionis. iam
intrinsecus amiserunt uirtutem boni operis generandi et fecunditatem castę pro
creationis in christo quia quicquid non est in fide peccatum est. et quę sine caritate aguntur
pro deo esse non possunt. Sequitur. Aquam nostram pecunia bibimus ligna nostra pretio comparauimus. In
maniatem propheta describit crudelitatem et afflictionem gentis suae. Inopiam siquidem
eorum atque priuationem boni intantum ut aquam quę gratis omnibus prestatur etiam
suam pretio comparauerint. Unde mouere cum lacrimis indulgentiam pro iudicias per
singulas festinat dum ea coram clementissimo deplorat de patre que uix ullis accidisse
gentibus umquam legitur. Congruit autem iste sensus aduersus cupidos sacerdotes templo dei
qui domum dei faciunt domum negotiationis qui propter baptismate doctrinam predicationis
suae seu propter carismata donorum dei lucra sectantur et in pensiones querunt sui questus
contra quos plebs christi iure deplorat et plangit aquas nostras doctrina scilicet scriptu
rarum et dona sancti spiritus in pecunias accipimus pro mercede quibus nobis olim isaias propheta permi
serat et ad quas nos gratis inuitauerat. Omnes sitientes inquit uenite ad aquas et qui
non habetis argentum properate emite et bibite uinum et lac absque ulla commutatione. quas
cum perfecto cupidi sacerdotes pretio distrahunt recte plebs luget eo quod ligna scripturarum
scilicet et donorum christi elementa quibus ignis cottidie sancti spiritus enutritur in altare domini pretio co
parantur pecuniarum et omnia quę nobis in commune gratis data sunt in propria etatem

nostrę salutis crudeliter uoti alia fiunt. Ceterum moraliter ad aquas proprias pecunia bibimus
Qui a lacrimarum suarum liquoribus gemendo saturantur. Pecunia scilicet scripturarum
dum premia aeternę uitę in eisdem perpendunt ac supplicia. Quarum profecto medi-
tatione caritatem intus nutrimus ac timorem fitque tanto pronior animus ad do-
lendum quanto amplior fuerit inflammatus dilectionis amore aut aculeo ommi-
nitate scelerum confixus timoris. Sicque fit ut pecunia scripturarum aquas biba-
mus lacrimarum nostrarum. Hinc quoque dauid: Cibabis nos inquit pane la-
crimarum et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Ligna quoque in pabulum
domini ignis precio emimus quotiens terrena et caduca pro spiritalibus commutamus
Et hoc est aquas nostras pecunia bibere sapientiam atque scientiam rerum secularium
pro spiritalibus dare. A certe autem contrario uirtutes animi intus uitiis exer-
centibus quasi pro commutatione amittere. Sed neutrum eorum sine pretio laboris
commutatur aut doloris quia nullum iniustum lucrum sine iusto dampno ne-
que lucrum sanctum sine labentium rerum dispendio comparatur. Ceruicibus inquit mi-
nabamur lassis non dabatur requies. Contemptum itaque captiuorum et uexationem
insinuat coram equissimo iudice qui superbos disperdit et exaltat humiles. Enu-
merat autem quomodo manu superborum ad deiectionem in ceruicibus percussi pro-
pellabuntur ut etiam lassi ac fessi crudelitate hostili nolentes currerent
et sine requie laborem operis proferrent. Sed et spiritaliter ecclesia christi gemitum
martyribus suis quando colaphis percussi et manibus persecutorum in ceruicibus uexati
multisque obprobriis et cruciatibus afflicti de alia in aliam ciuitatem passim
fugere sine requie conpellabantur. Unde dicitur quod requies non dabatur nobis. Por-
ro per minas in ceruicibus omnis afflictio insinuatur et despectio humilitatis quia
iuxta euangelium percussi in unam maxillam et ipsi ultronei alteram pre-
berent. Ergo moraliter per ceruices superbia nostra designatur sicut iob ait: Posuerunt
ceruicem suam sicut scutum superbiam scilicet suam in protectionis auxilium
Per hanc quippe superbiam tamquam in ceruicibus nostris ferimur ad laborem et fuga-
mur a requie quando ex conscientia reatus nostri intra peccatum quod dicitur excelsus humilia res-
picit et alta a longe cognoscit. Cognoscit quidem nouit ad probet sed ut feriat
et condempnet. Et hoc est dicere ceruicibus minabamur et lassis non dabatur requi-
es. quia peccatis et uitiis post finem laboris nulla manet requies. Omnis enim sic quieta
spiritalis est uita ita inquieta carnalis et laboriosa. Et hinc est quod dicitur lassis non da-
batur requies. Egipto inquit dedimus manum et assiriis ut saturaremur pane. Ubi alia

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

... ad spirare et respirare quatenus per infusionem gratiae quod intrahit foris res
piret confessionis ad profectum. Uerumtamen et cum ista uox est qua dicitur spiritus
oris nostri christus dominus qui nihil aliud in ore habent nisi uerbum ueritatis quod christus est. Ni
hil in corde quoniam ex abundantia cordis os loquitur. Ac per hoc scriptum est iste gemitus
et ululatus spiritus oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris qui idem pro omnibus cap
tus et mortuus est ut omnium peccata deleret. Non enim pro suis quia nulla habuit
uestigia delictorum sed pro nostris et in nostris tentus est peccatis. Quatinus et ea de
leret et auferret cirographum quod aduersum nos erat delictorum. Neque
credendum quod talis tantusque propheta de spiritu isto aereo dicat aut flatu quem
ex aere intra nos trahimus cum adspirando eum per [illegible] et eum respirando rursus
reddimus. Sed de spiritu quidem et uerbum est quem corde credimus ad iustitiam ore
autem confitemur ad salutem. Alioquin flatus oris nostri aut spiritus iste aereus nec
dominus nec christus est neque captus aut tenetur cum recipitur. Non dico pro peccatis suis uerum
nec pro ullis suis sibi. Neque de quolibet alio accipi potest nisi de eo qui in duabus
substantiis unus est christus. Ac per hoc spiritus oris nostri scilicet uerbum patris et homo
christus dominus unus idemque deus qui captus est pro peccatis omnium. Cui recte dixerim in um
bra tua uiuemus in gentibus. Propterea et nos ipsi etiam cum propheta expec
tantes promisisse adoptionis gratiam infra nosmet gemimus atque dicamus spiritus
oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris. Et tunc sane hoc digne cum nihil ali
ud in corde aut in ore gestamus sed totum quod infra interiorem hominem traicimus
aut ipse aut ex ipso est et quod ore proferimus de ipso et ad ipsum est. Sic quippe inte
rior homo uiuificatur pascitur sicque animae continuatim renouatur. Uiuifi
catur uero cotidie in eo in quo est et qui in eo est enutritur atque per fidem intus fo
risue christum amplectitur et profertur. Et sicut flatus iste aereus ex eo habet quod
capitur atque respirat rursus exterior homo uiuificatur ut adspiretur.
Ita et noster homo interior necesse habet per fidem spiritum dominum intra corde suscipere et
habere quatinus habeat apertum atque in ipso possit uiuere. Uiuendo uero
uocatis omnibus ad eum respirare atque sua quaeque intima in eum et coram eo effunde
re. Qui profecto talis apte potest dicere spiritus oris nostri christus dominus captus est in pec
catis nostris. Captus est ergo in peccatis nostris ut peccata a nobis expelleret seque
intromitteret ut nos deus spiritus noster possessor uiuificaret uiuificatos uero semper
possideret. Quatinus nos a se et in se ad se ipsum respirare concederet.
Quod denique spiritu mentis recreati dicamus cum propheta in umbra tua uiuemus in gentibus.

quia ipse est expectatio gentium et saluator earum. Ipse est semen habrahe in quo benedicentur
omnes gentes terre. Cui profecto propheta bene corde dixerat et ore confessus fuerat in um
bra tua uiuemus in gentibus; quia ipse uenturus in carne erat christus dominus quem gentes regem et
dominum suscepture sub eius umbra deinceps saluatae cum sanctis requiescerent. Et hoc est dice
re sub umbra tua uiuemus in gentibus; non de presenti aut preterito sed de futuro. quasi diceret.
Quia tunc melius cum eis gentibus uiuemus cum ipse aduenerit repromissus. Spiritus
oris nostri christus dominus qui captus est in peccatis nostris in quibus mortui eramus et uiui
ficauerit mortalia corpora nostra per inhabitantem spiritum eius in nobis. Et tulerit
quod aduersum nos est cirographum peccati. Unde alibi dicit. Sub umbra inquit ala
rum tuarum protege me a facie impiorum qui me afflixerunt. Senserat enim ar
dores concupiscentiarum et aestu uexatur libidinis et adeo sub umbra alarum dei se protegi
gi exoptat quatinus a flamma tandem exustionis inlesus requiescat. Hinc quo
que et beatae mariae promittitur. Uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ne ullis concupiscen
tiarum estibus uaporaretur ut ad ustionem incendii sentiret. Que de spiritu sancto conceptura
erat. Caput enim christus dominus cum dicitur. Caro eius nihil aliud quam umbra fuit quia sub umbra
passionis suae nos protexit et sub umbra corporis sui nos saluauit. Quid igitur pu
tas quantis nobis apta conferre poterit claritas uirtutis eius et sol iustitiae cum
refulserit. si tantum contulit humilitas carnis. et exinanitio diuine maiestatis.
Per umbram namque lepra curata est et per fimbriam dominice uestis illius femine
stetit sanguis. Per umbram quoque eum uidimus quando non habebat speciem ne
que decorem. Caro quippe eius ut diximus umbra fuit que nostrarum refrigerauit
aestus cupiditatum. que restrinxit ignes libidinum. que auaritiae diuersarumque
passionum incendia temperauit. Et quid dicam de umbra domini sub qua uiuimus
in gentes. et quam gentes sperasse leguntur quando etiam apostolorum umbra sanabat egro
tos uiuificabat languidos. Ueniente enim petro offerebantur infirmi quos
transeuntis apostolum umbra reddebat sanitati. Unde et caro domini quid aliud
quam umbra fuit. De qua profecto carne propheta dicit. Ecce dominus sedet super
nubem leuem et ueniet in aegyptum. Sed et nubes leuis et lucida obumbrabat
apostolos. Ne sol iniquitatis eos exureret sub eius nimirum umbra quod futurum prophe
ta denuntiabat iam uiuimus in gentibus et requiescimus sub umbra protectionis eius.
Nam idem propheta in umbra eum uidebat quam uisus in spiritu cum adhuc fides prima
haec de eo gentibus nuntiabat. Sed nunc iam totum inluminat mundum quamuis adhuc
eum per sui corporis que est ecclesia diuini umbram uidemus. Nondum enim facie ad faciem

quia nulli eius corporis oculi divinitatis possunt recipere fulgorem. Et ideo quasi sub
umbra cotidie totum protegit orbem terrarum. Et nos in gentibus spiritualiter regeneratos
quasi sub umbra vivere concedit. Nullum enim remedium erat nisi in adventu domini nostri
Ihesu Christi qui solus desperatis posset afferre medicinam. Unde et super sub .cof. littera
quasi conclusus iacebat. Hoc quippe .cof. littera sonare dicitur. Appropinquavit
enim tempus nostrum completi sunt dies nostri quia venit finis noster. Haec namque conclusio despe
rationem afferret nisi adventus domini nos relevaret. Unde et idem in spiritu retractat. Spiritus
oris nostri ante faciem nostram Christus dominus comprehensus est in peccatis nostris. Et nota tandem du
quod omnis lamentationum contextio adhuc decucurrit finem in quo totius meroris ac dolo
ris finis imponitur. Ac deinceps in sequentibus versibus quasi bivium demonstratur.
Quoniam celestis et redempta hierusalem dexteram tenet eodem vero sanguinibus peccatorum
foedata levam petit. Unde huic ve futurum imminet ab hierusalem vero Christus dominus
omnem lacrimam absterget quoniam crux domini tribunal iudicii fuisse probatur. Duorum unus
eorum qui hinc inde pependerant per fidem assumitur alter blasphemio dampnatus
in interitu aeternae mortis relinquitur quia pendentem coram oculis per fidem recipere
contempsit vitam. Namque quod dicit captus est. Preteritum posuit quod futurum erat more
omnium eorum qui in divinis repromissionibus pro futuris preterita posuere. Est itaque
et hoc in eiulatu nimia sequentia discretio lamentationis quo sanctorum omnium luctus ter
minatur et gaudium per merores et tristitiam incipitur. In illis vero duobus lamenta
versibus a gaudio ululatum inchoatur quod nullo terminatur doloris accruciatur re
medio. Unde sequitur. Gaude et laetare filia edom quae habitas in terra. Ad te quoque
perveniet calix inebriaberis atque nudaberis. Inimicos semper fuisse hierosolimi
tis non dico edom verum etiam omnes gentes per circuitum nemo qui historias aut prophe
tas legit dubitat. Et ideo quia contradixit contraque ei auxilium hi exultando de
malis quae acciderant laetati. Digne quasi de reciprocatione percepere vindictam
furoris domini. Inebriatur autem edom de vino ex quo omnes gentes super biberunt et ex po
culo illo babilonis aureo. Propterea dicitur ad te usque perveniet calix inebriabe
ris et nudaberis. Quia haec dicit dominus. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem
bibentes bibent. Et ad ultimum civitates eius inquit erunt in solitudines sempiternas
et a voce ruinae eius commota est omnis terra. Quae omnia licet completa sint in illa vas
tatione gladii babilonis. et rursum babilon ipsa exterminata ira furoris dei
Iam melius de illo ultimo iudicii die cuncta accipiuntur quando per undam
solitudo sempiterna sequetur. Et ideo non minus planctus iste contra babi

lone assumitur quia iuxta mysticos intellectus per edom et babylone unum et idem si-
gnificatur. Nam ab initio saeculi duae tantummodo colliguntur civitates et edificantur.
Quarum una hierusalem, altera vero edom aut babylon. Una earum quae plangi-
tur cum propheta et dolet [illegible] parturit. Altera vero quae nescit in quibusdam suorum
cur plangatur. Siquidem unam earum xps edificat, alteram vero diabolus qui quia
saepe in prophetis nabuchodonosor vocatur. Et babylon illa est civitas perditorum
quae inebriat omnem terram vino iniquitatis suae. De qua idem propheta. Calix
aureus inquit babylon in manu domini inebrians omnem terram. De vino furoris
eius biberunt omnes gentes. De quo nimirum calicis vino etiam edom potata plangitur.
Et ideo contra eam non monentis vox sed per ironiam insultantis profertur ut contra
dicentis quod numquam gaudere debeat neque laetari ad quam in fine tantus furor
domini pervenerit. Edom namque sanguinolentus vel rufus interpretatur. Ille est igitur
sanguinolentus atque hispidus populus qui quae carnis sunt sectatur. Et pro
praesentis vitae inlecebris redemptionis aeternae perdidit primogenita. Hinc est
quod dicitur quae habitas in terra. Alioquin nisi in terrenis actibus mentem posuisset
nequaquam inebriaretur aureo illo babylonis poculo neque suis nudaretur
virtutum indumentis. At vero hierusalem quae sursum est mater electorum vel dei non
in terra sed in caelis habitat ubi se totam transposuit sicut paulus aiebat. Nostra autem
conversatio in caelis est. Et quae sursum sunt sapite non quae super terram. Pertimescebat
enim illud quod iohannes in apocalypsi sua ait. Vae habitantibus in terra
quia descendit diabolus ad vos in ira furoris dei. Propterea auditores suos mo-
nebat quae sursum sunt sapere. Sed edom quod elegit habitare in terram totam scilicet
vitam suam in terrenis et ruentis peccatorum operibus sordidari. Licet in praesentiarum
videretur gaudere et laetari paulo post aureo iam inebriata babylonis po-
culo ex ira furoris dei nudabitur. Nec inmerito quem magis decrevit non dico con-
tra simpliciter conversari verum ut quidam codices habent in terra hus. Hus quoque
consiliator interpretatur. Non ille utique qui consilii angelus dicitur sed ille qui ver-
santibus in terra perversa contra deum consuetus est dare consilia. Nam et edom
etiam terrenus interpretatur. Unde nec inmerito per edom illi designantur qui non
caelestia sed terrena semper spectantur astutia decepti et consilio diaboli. Ad quos usque
quoque calix ille aureus pervenit quo cuncti inebriantur gentes et nudantur gratia
TAU dei. Unde sequitur Completa est iniquitas tua filia sion non addet ultra ut trans-
migret te visitabit iniquitatem tuam filia edom discooperiet peccata tua.

poenam qui iuxta litteram utrisque contigisse uidentur. Sed melius generaliter de om-
nibus accipiendum quia in ultimo magni examine ut recipiat unusquisque prout ges-
sit iudicandi sunt. Sion quidem ut de merore transeat ad gaudium et laetitiam sem- x
piternam. Edom uero rubricata sanguine delictorum. Visitanda est ut supplicia
recipiat perpetuae ultionis. Haec namque sunt ciuitates duae quae ab initio construuntur.
Quarum una a loco Sion uocatur. Altera uero Edom. Sed Sion dicitur etiam per Esaiam pro-
phetam quod completa sit malitia quia dimissa est iniquitas illius. Secundum quod dicitur.
Beati quorum remissae sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Hinc est sane et hoc lo-
co quod ait. Completa est iniquitas tua filia Sion. Completa quidem quia remis-
sa. Unde in remissione scelerum completa malitia id est finita praedicatur quia in prae-
sentiarum suscepit duplicia de manu domini. Ex quo satis laeta repromissio mox
subiungitur. Non addet ultra ut transmigret te. Quia finito iudicio cum iniqui-
tas cessauerit et paenitentium fuerit ad requiem deinceps nulla erit immutatio ne-
que transmigratio de uirtute ad uitium de beatitudine et gaudio ad merorem de glo-
ria ad supplicium. E contrario super Edom uisitabit iniquitates eius dominus. Non ut remittat
sed ut puniat. Neque ut relaxet quia permanserunt in eisdem sed ut condempnet qui-
bus dicturus est. Ite maledicti in ignem aeternum qui paratus est diabolo et ange-
lis eius. Unde sequitur discooperiet peccata tua. Quorum igitur peccata tecta non fue-
rint et iniquitates remissae per misericordiam uisitabit eas dominus tunc ut puniat
et aperta fiant. Quia profecto patebunt omnia in futuro praeuaricatorum crimina
et remissa erunt ac deleta eorum qui praesciti et praedestinati sunt ad uitam facino-
ra. Recte igitur ibidem eorundem discooperiuntur scelera qui hic ea detegere et mani-
festare noluerunt ad paenitentiam. Illorum uero qui sua confitentur plangentes et gemitu
penit meis non erunt quae appareant omnino quia deleta et remissa erunt
quae per culpam delinquentes contraxerant. Haec siquidem signantur futuri examinis ad
quod omnia decurrere diuini eloquii praeconia quod per tau litteram bene significatur. Tau ita-
que signa interpretatur. Propterea et haec lamentatio sub eadem littera tali conclusione deter-
minatur. Ad hoc quippe metuentibus te Christus dedit significationes et signa ut fuge-
rent a facie arcus. Sed quia praeuidere nolunt iustum est ut eo durius feriantur quo a fa-
cie arcus extenta fugere neglexerint. Libeat in calce tanti lamenti mentem altius attolle-
re ut uidere simul queat mens quam praecelso Hieremias in culmine caeli ascenderit
unde contemplando dilatato corde tanta quasi in palestra huius saeculi agoni-
zantium discrimina uidit. Ita ut nec ad omnes generaliter oculum mentis extendat.

Nunc ad singulos. Nunc iudeorum casus defleat et ruinas, nunc ecclesiae lugeat detri
menta. Sed et morum uniuscuiusque animae deplorat improbitates et dirae captiui
tatis eius cum lacrimis depingit dispendia. Nunc gloriam et solium contuetur hierusa
lem atque simul omnium electorum dei nimis miserae seruitutis eorum qui in iugo exercen
tur aduersariorum et cum omni dolore cordis commemorat. Uerum etiam ipsam et eos
Nunc lugentes nunc suos introducit. Uertit ergo planctus eius interdum ad moenia ciui
tatis et ornamenta uirtutum interdum uero ad sacerdotes et ad optimates plebis quod eorum ex
culpis non minus ipsi quam et grex captiui sunt atque uincti cum omni foeditate peccati laboris
Iniquitatis. Necnon et ad paruulos et lactantes sermo dirigitur gementis eo quod
fame sitique extabuerint dum nullus in plebe doctor egregius inuenitur. Virgines
quoque eius et continentes squalide deplorant quia in eis ab inedia uerbi dei nullus ui
gor nulla pulchritudo uultus ut uenustus decor is eo quod egressus sit a filia si
on omnis decor eius. Quid plura? Nulla est uexatio nullus casus animae nullaque sce
lerum aut aduersariorum afflictio intus forisue quam non defleat et non numeret
Nulla bonorum priuatio quam non retexat mestus non modo in genere quam etiam in specie
Et sicut non nulla sunt ornamenta uirtutum que non amiserint hi peccatores. Ita nec ulla
meroris aut doloris quibus non moueantur uox lamentationis et lacrimarum fluenta.
Et dum uarias intromittit titulorum quam et nobilium personas uariis mouetur fletibus
Et innouantur per singulas personas et afflictiones fletuum incitamenta. Et sicut
nullus est praesentis uitae reatus quem illa non deliquerit ita nec ulli fletus quibus iste
non ingemuerit. Adulamur per eis de nostris reatibus dum et dominum captum et passum in
carne insinuat. Nec sic tamen omnis de morte redisse immanissime dolens deplorat
Quapropter eorum ad extremum qui audierint et conuersi fuerint completam malitiam
et iniquitates praenuntians gaudet quod ultra non addat eos ut affligat dominus neque
ut transmigret de infirmitate sue libertatis sedem sed sic angeli in celo et cum christo sine
fine regnabunt. Eorum uero qui in uitiis et sceleribus uitam finierint contra quiescere
et electos dei semper commoti ad inuidia et fraudem egerint uisitabit iniquitates non
ut releuet et remittat sed ut puniat et condemnet et discoperiat atque dete
gat omnia peccata eorum. Unde prudens lector diligenter perpende a principio lamen
tationibus quod praemisi quia in scripturis sacris non nisi lamentationes et carmen atque uae inueni
untur. Quorum trium in praesentiarum lamentationes ualent. In illa uero aeterna et inuisibili pa
tria carmina hymni dicas angelorum uocibus et sanctorum omnium cum iubilo exultationis erunt
Hinc ergo adhibeantur in hac nostra peregrinatione lamentationes et lacrime quatenus illinc

in carminibus dominum laudare possim cum sanctis. At uero quos hic presentis uite gaudium et delec
tia extulerint ad inania te. Illuc ue perpetuum erit. quorum iniquitates uisitabuntur in ira
furoris dei non ut finiantur et luctus cesset ut requiescant sed acrius ultio ut innouetur et pu
niantur eorum sine fine delicta qui hic sine fine peccare decreuerunt. si licuisset.

FINIT LIBER IIII. P. R. MONACHORUM OMNIUM PERIPSIMA SUB EODEM FLETIBUS ADEPLICANDUM DIRECTUS INCIPIT V.

QUINTUS IGITUR LIBER NON EADEM LEGE EST EDITUS QUA
premissi quattuor sed eorum conclusio in hoc uno recapitulatur lege rethorum
qui sub epilogo in fine concludunt et determinant ac denumerant singula
res breuiter quas attigerant. Agunt enim hoc reminiscendi causa ut res
dispersas et diffusas uno in loco quasi sub aspectu subiciunt et querendo uel indignationem
ut clementiam moueant pro iudices. Clementiam scilicet in se aut in suos. Indignationem uero
contra hostes. Quatinus iudex grauius odio concitetur et offensam contrahat ex his rebus que per
sonis aut negotiis sunt attributę. Ad hoc quippe maxime conquestio ualet et miseri
cordiam iudicis imploret et auditoris animum mitem ac misericordem faciat. cuius itaque pri
mus locus est per quem quibus in bonis fuerint et nunc per quem quibus in malis sint cum dicitur
Memento ut recordare quid factum sit nobis ut quid acciderit. Hereditas inquit nostra uer
sa est ad alienos. Deplorat igitur coram clementissimo iudice omnia eorum incommoda resque
turpes et humiles sibi accidisse et omnia quasi ante oculos singillatim apponit ut ui
deant que post spem eis contigisse dolet et ad summas miserias deuolutos se suosque com
memorat more ut dixi oratorum unde sibi bene perpendit magis inueniens ex nostris easdem
loquendi artes progressas quam ex eorum disciplinis nostros talia mutuasse. Quem me
lius per singula in species uerba sui intentionem et affectum prophetę consideres qui
celsa in spiritu leuatus arce non suas suorum que tantum modo deflet quam etiam propheta
li gratia singulorum singulas et que omnium sunt mortalium quasi sub suorum specie de
plorat ruinas. Hoc quippe distare uidetur inter penitentes et lamentantes quamuis sint utrisque
tristes lacrime communes. Penitentes uero pro suis rogant peccatis aut pro excessi
bus aliorum et ut nostris delicta ignoscat delinquentium nec puniat contra malorum cum iudicat.
Lamentantes ergo sunt qui pietatis intuitu celsam te deflent ciuitatum ruinas excidia
patrię depopulationes et uastitates nec non et interitum suorum ciuium. Inter que connu
merant que iam passi aut certe passuri sunt uariis cruciatibus et contumeliis innu
meris unde monet apostolus. Caritate proximi persuadens gaudere cum gaudentibus flere